

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

DEN OFFENTLIGE EXAMEN

I

SORØ AKADEMIS SKOLE

I JUNI OG JULI 1881.

- Indhold: 1. Udkast til Souverainitets Historien af J. Langebek. Meddelt af Overlærer J. H. Bang.
2. Efterretninger om Skolen og Opdragelsesanstalten. Af Rektor, Prof. Dr. Tregder.
-

SORØ.

TRYKT I F. HAÜSERS BOGTRYKKERI.

INDBYDELSESSKRIFT

TIL

DEN OFFENTLIGE EXAMEN

I

SORØ AKADEMIS SKOLE

I JUNI OG JULI 1881.

- Indhold: 1. Udkast til Souverainitets Historien af J. Langebek. Meddelt af Overlærer J. H. Bang.
2. Efterretninger om Skolen og Opdragelsesanstalten. Af Rektor, Prof. Dr. Tregder.
-
-

SORØ.

TRYKT I F. HAÜSERS BOGTRYKKERI.

UDKAST

til

Souverainitets Historien

af

J. Langebek.

Meddeelt af F. H. Bang.

Udkast til Souverainitets Historien af Langebek blev ikke udgivet af ham selv, men er benyttet af Spittler og senere af G. L. Baden. Det kan derfor ikke indeholde noget væsentlig ubekjendt eller nyt, men jeg har dog troet, at det kunde have sin Interesse, at det blev udgivet saaledes, som han har efterladt det, hvoraf Bibliothekets Manuskriptsamling under Nr. 56 indeholder en Afskrift, taget af I. Bülow og, hvis jeg ikke fejler, af forhenværende Pagehovmester Ulsøe.

Retskrivningen er yderst vaklende, som vel tildels kan skyldes den sidste Afskriver, men jeg har ikke anset mig berettiget til at give den anderledes, end jeg forefandt den.

Det var i Aaret 1660 den 27 May, da Freden imellem Danmark og Sverrig blev sluttet i Leyren for Kiøbenhavn. Neppe var Hovedstaden sluppen af sit Fængsel og Riget af Fiendens Haand udrevet, førend man af de mange indstrømmende Veklager fornam hvilken elendig Tilstand Lande og Steder, ja det gandske Rige under Krigens Lue var sat udi. Foruden at Kongedømmet paa Land og Folk var svækket og læmlæstet, befandt sig Mængden af Indbyggerne udsuet og forarmet, Agerdyrkningen forsømt, Jordegodset til en stor Deel øde og i slet Priis, Uenighed og Mistroe herskende mellem Stænderne, Uordener og Afmagt i Krigsstanden til Lands og Vands, Skatkammeret tomt, intet øvrigt enten til Hofstatens og de kongelige Betientes Underholdning, ja Kronen var i en uslukkelig Grad fordybet.

Kong Friderich den Tredie, som under alle de be-
drøvelige Førelser, der havde sat Land og Folk i For-
virring forblev allene opreyst og modig, da alt andet
laae under og var forsagt. Kongen som steg op til
Høihed ved det hans Fiender havde tiltænkt hannem For-
nedring, Kongen hvis Klogskab og Bestandighed gjorde
ham cy allene til en Seyerherre over sine Fiender, men
og til en nye Fader for sit Huus og Folk, og til en nye
Sifter for sit Rige. Han, den milde ædelmodige Herre,
rørt af Ømhed over sit Folks og sit Huuses Skiebne,
loed det være sin første og eneste Bekymring at see
nogenlunde saa snart mueligt oprettet hvad enten de
ulyksalige Krige eller de Uleiligheder Regieringen hid-
intil havde været besværet med havde nedbrudt.

Det laae Hans Maj. allermeest om Hiertet at see

Danmarks Riges nu indskrænkede Grændser ved en tilstrækkelig Krigsmagt forsikkrede fra Fienders uformodentlige og hastige Overfald, hvoraf man i Mands Minde end mit under den trygge Fred, havde havt adskillige og alt for sviende Prøver. Om Kongen paa den Tid haver henseet til nogen Forandring i Regieringen tør jeg ikke paastaae, men det synes ikke utroligt at H. Maj. af Sagens nærværende Beskaffenhed, haver forud spaaet og forestillet sig noget got, om ikke just en saa mærkelig Forandring, som siden indtraf.

I det mindste har han utvivleligen indseet, hvor fornødent det var om de forfaldne Sager skulde reyses, at Kongen fik mere Magt og Raaderum end tilforn.

Imidlertid fant H. K. M. allernaadigst for got, at høre Raadets Raad (a), og med dennem at overlegge hvad, efter de trykkende Omstændigheder, som nu vare for haanden, helst tienede til Rigets Tarv og Grændsernes Sikkerhed. Til den Ende aflod H. M. den 21 Juli til de tilstædeværende Rigets Raad, et egethændigt Brev med sit lidet Handzignet forseglet saa lydende: Eftersom ved Guds naadelige Bistand Freden er kommen til Exceution, och enhver bekientt er vdi hvad Fare vi stikker, dersom mand gandske vden Milice skulle forblifve, helst efterdi Floden nu icke er vdi dend Tilstand, at mand nogen Defention deraff, fornemmeligen vdi Vinterens Tid kand haffue, med mindre fornøden Melice, vdi Beredskab i Landene findes, och mand ringe eller ingen Sickerhed sig kand haffue at formode har vdi Sælland eller Smaaelandene, som nu ere Grentzerne imod Suerrige vden mand haffuer der vdi een par Tusind Mand til Hest paa Benene, foruden Guarnisonens Besætning aff Foedfolck. och vdi de andre Provintzer a l'advenant. Saa ere vi I gode Herrers underdanige

---

(a) Efter Haandfæstningen (Art. 50) kunde Kongen intel af Vigtighed foretage uden Rigets Raads Raad og Samtykke, men skulle alt hvad Rigernes Velstand angik, efter deres Raad og Samtykke slutte og forrette.

Betænkning naadigst begiærendes, hvor stor Milice til Hest og Fods beqvemmelig og vden Undersaaternes Pressur og stor Incommoditet skulle kunne underholdes. Kiøbenhafn. dend 21 Juli Anno 1660. Frederich.

Danmarks Rigens Raad til Hænde.

Rigens Raad, saa mange som tilstæde vare, toge dette i Overveyelse og under 26 Julii udgav herom til H. M. deres underdanigste Betænkende, som gik derud paa: at Riget i den forarmede Tilstand det befant sig ingenlunde orkede at underholde den geworbne Milice, som nu var paa Benene, hvorfor man den samme heller for en Deel maatte aftakke, end beholde og forstærke og i det Sted igien til Landenes Sikkerhed oprette den gamle Rostieneste af Sogne Ryttere, saa vel som de gamle Regimenter til Fods, naar allene for det øvrige Fæstningerne, især Kiøbenhavn og Kronborg med fornøden Besætning og Provision bleve forsynede.

Med dette Rigets Raads Betænkende, var Kongen lidet eller intet fornøyet saa meget mindre, som han var bekient hvor maadelig Tieneste Riget havde havt af sin egen gamle Krigsmagt, paa den Foed som den forud var indrettet saavel for Mangel af Øvelse, af duelige Anførere og af alle fornødne Ting, som for andre store Uordentligheder og Misbrug, hvilke efterhaanden derudi havde indsneget sig og taget saadan Overhaand, at de i den sidste fordærvelige Krig alt for tydeligen laae for Dagen.

At jeg ikke skal tale om visse Udladelser i dette Raadets Svar, som for adskillige af H. Mts Undersaatte kunde synes noget fornærmelige, altsaa ey heller kunde behage. Kongen derfor atter befalede Raadet, at de deres underdanigste Mening og Svar paa hans naadigste Proposition af 21 Juli, bedre og med nærmere Omstændigheder skulle forklare. Dette de ogsaa udi en større Raads Forsamling end forrige Gang, i deres yderligere Betænkning dat. d. 1 Aug. underdanigst efterkom — (NB. haves ei).

Omendskiønt Kongens Sind og Villie udi dette Raadets senere Betænkende vel ikke heller var tilfulde truffen, saa som endnu intet Forslag fremkom til den gandske Armées Conservation, hvorom det var H. M. alvorligen om at giøre, saa var dog noget heri, som fant H. Mts allernaadigste Behag nemlig den Henviisning til Stændernes Sammenkaldelse til en almindelig Herredag. Og som det var den Punkt H. M. fornemmelig søgte for at komme nærmere til Maalet, blev den ogsaa ufortøvet sat i Værk, men førend det kom til Herredagens Udskrivning, mødte adskillige foreløbende Omstændigheder, som ikke maae forbigaaes.

Kong Friderich havde uden Tvivl af Raadets Betænkninger og Sindelaug draget til Eftertanke, at der paa forestaaende Rigsdag vilde indfalde mange og store Vanskeligheder, som skulle lægge Hinder i Veyen for H. Mts naadige Hensigter. Men for at forebygge alt for megen Vitløftighed, vilde han i Forveyen have visse Poster afgiorte, hvorved en og anden Anstøds Steen kunde forud være af Veyen røddet.

For det første vilde H. M. ikke tillade at paa denne Herredag, som skulle udskrives noget om Norge maatte røres, fordi det var H. Mts Arve Rige og han selv vilde finde Raad og Veye hvorledes han samme Rige vilde have handlet og bestyret; det var altsaa Danmark allene hvis Tarv og Sikkerhed H. M. paa Herredagen vilde have foredraget og overveyet. For det andet hvad Stedet angik hvor Herredagen skulde holdes, da uagtet Rigets Raad bragte Odense i Forslag dertil, vilde H. M. dertil ikke samtykke, men fant allernaadigst for got at Kiøbenhavn maatte være Stedet, som til denne høitidelige Forsamling skulde bestemmes. Over dette bleve Rigs Raadene, især de gamle, som ikke vare vandte til saa uformodentlige Indsigelser, noget betænksomme, og forsagte, at de ikke mere turde tale, men loede sig Hs. Mts Villie vel befulde og vilde de oppebie hvad Herredagen maatte medføre.

Dette var ikke det eneste, som forud havde giort Rigets Raad opmærksomt; her vare flere vigtige Ting komne til, som syntes at forespille til noget Nyt. Efter den Kongelige Handfæstning skulle Rigets Raad bestaae, af 23 Lemmer, dertil beregnet de høieste Embedsmænd, Rigets Hofmester, Kongens Cancellier, Rigets Marsk, Rigets Admiral, hvortil kan føies: Rigets Cancellier og Stadtholder i Norge.

At Tallet nogen Tid paa engang under Kong Friderich den Tredie, var saa stort, har jeg ikke fundet; Men i de sidstafvigte Aaringer, især medens Krigs-Uroelighederne varede, tildrog det sig at een efter anden af de gamle Rigs-Raader havde takket af, saa at de overblevnes Tal, efter Fredens Slutning ikke var stoert over — Personer, af hvilke endda nogle vare gamle og skrøbelige, og i hvor vel Kongen var forbunden til naar nogen Rigs Raad afgik, inden næste Herredag at indsætte en nye i den Dødes Stæd, saa vare dog disse Afgangnes Pladser blevne henstaaende ubesadte.

Endskiønt dette vel er skeet af Hændelse eller af Hindringer, som Krigen havde medført, kunde dog synes, noget forsætligt, og nogen politisk Hensigt derunder at have stukket; Helst efterdie H. Mt. uanseet de øvrige Rigs Raad adskillige gange, havde giort underdanigst Erindring, om at beklæde de ledige Stæder i Raadstuen, udsættes det Tid efter anden, indtil det omsider efter Fredens Slutning, og imod forestaaende Herredag først faldt H. Mt. beleiligt at være betænkt paa, at foretage saadan Befordring. Tilforn toege Kongerne ind i Raadet hvem dennem selv lystede, men i Aaret 1645 blev ved en synderlig Bevilling af Kong Christian den Fierde, Rigets Raad og Adelen den Frihed given, og af Kong Friderich den Tredie i Haandfæstningen stadfæstet, at de af Raadet og Adelen, som vare boesadte udi den Provint, hvor nogen Rigs Raad døde, maatte have Magt 6 eller 8 Adelsmænd til hver ledig Raads Plads at

nævne, af hvilke det samtlige Raad 3 til Kongen skulle forestille, og H. Mt. deraf een udi Raadet indtage.

Til dette nu at iværkstille tilskrev H. M. den 21 Julii, Danmarks Rigets Raad at de med forderligste skulle tillige med Adelen votere paa nogle af Adelstanden til de afdøde Rigs Raads Pladser, som i alt vare 7 i Tallet (¹). Dette skedte ikke udi een ordre til samtlige Raadet, men fleere og paa saadan Maade: De i Kiøbenhavn værende Rigs Raader finge Brev, at de med Adelen her paa Stædet skulle votere paa 6 eller 8 Adelsmænd til afgangne Tage Tot's Plads (²). Rigets Raad i Siælland fik Brev for sig, at de med denne Provindses Adel skulde foreslaa 6 eller 8 i hver af de 4 Raads Stæd, som der i Provintsen ledigt var.

Det Fynske Raad ligesaa at de skulle foreslaa 6 eller 8 Adelsmænd i den hos dennem ledige Rigs Raads Stæd. og ligeledes Rigets Raad i Jylland, at foreslaa een i den afgangne Rigs Raads Stæd der i Provintsen.

Saasart disse Kongelige Befalinger vare blevne efterlevede, indkom Rigets Raad den 1ste Aug. med deres underdanigste Forslag og Beretning, at af de Sex, som havde Adelen fleeste Stemmer til Hr. Tage Tots Plads havde disse trende hos Raadet de fleeste Vota, nemlig Hr. Iver Krabbe, Hans Skak og Ove Jul af hvilke H. M. vilde lade sig naadigst befalde een dertil at forordne. Her fant Kongen den beste Leilighed at faae een Mand i Raadet inden Rigsdagen begyndte, som han gierne vilde have, og gav strax sit Valg til den tappre Felt-Marskalk Hans Skak, som i sidste Krig

---

(¹) nemlig Cancellen Hr. Christen Thomsen Sehested død 5te Aug. 1657. (NB. de andre ere ei opregnede.)

(²) Hr. Tage Tot var af det Skaanske Raad, men da denne Provintz nu var skilt fra Riget, skulde de af Raadet og Adelen, som boede i Kiøbenhavn besætte denne Plads, hvilket sikker havde blevet en Regel, dersom ikke Regjeringens Forandring havde kommet imellem og gjort ende paa det fornemme Collegium.

og Kiøbenhavns Beleiring, havde ladet see saa store Tienester for Riget, og saa megen Hengivenhed for det Kongelige Huus, at H. Mt. i hannem havde god Forsikring om en troe og nidkier Mand.

Om der blev giordt Forslag til den Iydske Raads herres leedige Plads har jeg ikke fundet, dog er det neppe at tvivle paa. Men den 7de Sept. indgav Rigets Raad atter en Forestilling paa 15 Adelsmænd, som havde naaet de fleeste Vota til de 5 endnu i Raadet ledigværende Embeder, nemlig 4 for Siælland og en for Fyhn, underdanigst bedende H. Mt., af dennem, 5 udi Raadet ville antage. Denne Forestilling, som uden Tvivl har været den allersidste af dette Slags, har den nysblevne Rigs Raad Hans Skak med de andre underskrevet; men det synes som Kongen har hafft sine Aarsager, hvorfor det ikke har faldet Hans Mt. beleiligt, paa denne Tiid at besette flere af de leedige Raads Pladser, førend han fik see hvorhen den forestaaende Rigsdag vilde helde sig. Hans Mayt. loed sig derfor være nok at have faaet Felt-Marskalk Skak udi Raadet, hvilken ogsaa blev den allersidste som indkom i dette anseelige Cellegio, saadant som det var for Souveraniteten blev indført.

Man kan endog af dette have Anledning at troe, at Kongen ligesom har ventet paa nogen slags Forandring, ved det H. Mt. uagtet al den Umag Rigets Raad gjorde sig, ikke har villet forøge deres Tal. Ikke tør eller vil jeg paastaae, som een og anden har giort, at Kong Friderich forud havde ordentligen med visse troe Mænd overlagt en Forandring i Regieringen, og aftalt maaden, paa hvilken den samme, til nestforestaaende Herredag skulde gaae for sig. Ligesaalidet som jeg paa den anden Side troer, at Hans Majestæt under Arve og Eenevolds Regieringens Paaarbeidelse, har ført sig saa aldeeles neutral og koldsindig op, som nogle Skribentere *)

---

*) Holberg Tom III p. 436. 466.

foregive; thi Historien vil viise at Hs. Mt. har med Eftertryk drevet paa Sagen, da den var kommen i giære, dog derhos brugt al fornøden Forsigtighed. Alt det man derfor med nogen Vished kan forestille sig, er, at saa klog og betænsom en Herre som Kong Friderich, der letteligen kunde forud see, at en Forandring var uomgiengelig, om Riget igien skulde komme paa Fode, ei allene har været betænkt og bered paa, hvorledes Han sig i det Fald vilde forholde, men endog kan have haft Santale og Overlæg, med nogen af de gode Mænd, som Sagen siden saa ivrigen befordrede, og dennem forud bereedet til at være paa god Vagt, i Fald nogen lykkelig Stjerne skulde lade sig see, som Omstændighederne syntes at forkynde. Hvilke Forberedelser foruden andre mange drivende Aarsager, som de fleeste af Stænderne havde, vel ogsaa kan have medvirket og hiulpet til, at gjøre Alvor af Sagen.

Imidlertiid for at faae Stænderne samlede til Herredagen, som var bleven berammet, at skulde holdes i Kiøbenhavn nestkommende 8de Sept. havde Hans Kongelige Mayestet ladet sine aabne Breve datterede den 5te Aug. udløbe til samtlige Stænder over alle Danner Rigets Grændser.

Til Adelstanden vare Brevene af saadant Indhold, at »effterdi Hans Mayestet for høie og vigtige Aarsager »effter Rigets Raads gode Betænkende, for disse vanskelige Tidens Skyld, havde for got og nødigt anseet, Stænderne i Riget at lade forskrive, denne Stand da til anmeldte Tid og Stæd vilde komme tilstæde, for at fornemme »hvis Hs. Mt. til Fæderne Landets Sikkerhed og Bestagtede at lade proponere, og om nogen sig ikke personlig »kunde indstille da at forsyne en anden af Adel med »nøiagtig Fuldmagt.« Disse aabne Patenter til Adelen i hver Provintz bleve Læns mændene i lukke Messiver (¹)

(¹) Man seer af saadanne Breve, at naar Lænsmanden var tillige Rigs Raad, fik han i Kongens Brev I og Eder, men ellers Du og Dig.

tilskikkede med Befaling, at de hver i sit Lehn, skulde dennem til Tinge lade forkynde, og enhver af Adelen en rigtig Copie tilstille. Tillige bleve Læns mændene i samme Breve befalede, hver udi sit Lehn, at tilholde Kiøbstæderne, de store at fremsende tvende Fuldmægtige til Rigsdagen, de Smaae een, eller to af Smaaestæderne een, Ligesom de derom med hinanden kunde foreenes.

Til hver af Rigets Biskopper gik Befaling, at de ei allene selv skulde møde til fornævnte Herredag, men endog hver i sit Stift tilholde Præsteskabet, at fremsænde nogle deres Fuldmægtige af Provsterne, i det ringeste Tal, til mindst Bekostning skee kunde.

Lige Befaling udstædedes til Rector og Professores i Kiøbenhavn, at udgiøre nogle af deres Middel med Fuldmagt under Universitetets Seigl, og ligeledes til hvert af Capitelerne at fremskikke tvende Capitulares med Fuldmagt under Capitels Seglet.

Borgemæster og Raad i Residentzen Kiøbenhavn, som efter de seeneste Privilegier var bleven en frie Rigsstad og frie Rigets Stand, fik og Befaling at af færdige til Herredagen tvende med Fuldmagt forsynede Deputerede. Ligelydende Brev gik til Magistraten i Christianshavn, som fra sit første Anlæg til den Tiid end da var og blev anseet for en særskildt Stad.

Bondestanden blev ikke engang til denne Herredag paatænkt, havde ei heller i langlige Tiider, haft ret meget i Rigets offentlige Raadslagninger at bestille, uden naar enten et Konge Valg skeedte, eller ved andre visse Tilfælde kunde agtes tienligt, at tage et Ia med af denne blant Rigets Stænder den Ringeste. Thi som Bønderne enten vare Ridderskabets egne Tienere, eller laae som Skatte Bønder under Lehnene, hvilke alle af Adelsmænd indehavdes, eller og hørte til geistlige og gudelige Stiftelser, saa stoed deres Villie i deres Herskabers og Læns mænds Hænder, hvilke da ogsaa vare pligtige at see og indtale deres Beste, uden at de selv

behøvede at møde; og hvad Selvejer Bønderne angik, af hvilke ogsaa største Deelen efterhaanden enten ved Pant eller Kiøb vare komne under Adelen's Aag og Herredom, da vare de nu allerede saa faae og saa lidet anseete, at de ei engang komme i synderlig Betragtning. Men saa snart Kongen af de andre Stænder var overdragen den med Eenevolds Magt forbundne Arve Ret til sine Riger og Lande, vilde Hans Majestets faderlige Omtanke, ikke have denne Stand meere end de andre udelukket fra at samtykke; men fant allernaadigst for got, sig ogsaa af Bondestandens Fuldmægtige at lade hylde, paa det ingen af Hans Kongelige Majestets Undersaatters joe skulde have Deel i denne store, og for dem alle lykkelige, Stats Forandrings Samtykke og Fuldbyrdelse.

Herredagen nærmede sig. De udskikkede af Adelen i Provindserne, saavel som de fra Geistligheden, fra Capitlerne og fra Kiøbstæderne affærdigede Deputerede, indfunde sig efter Haanden i Kiøbenhavn, saa at de fleeste her var tilstæde den 6te Sept., som i Aaret 1660 indfaldt paa en Torsdag.

Førend noget viidere fortelles vil jeg for Eftertidens Skyld, og til en Erindring af de brave Folk, som bivaanede denne sidste saa mærkværdige Herredag og sammenvirkede en nye og saa betydelig Tids Punkt i den danske Historie, opregne de Deputerede af hver Stand, saaledes som jeg har fundet dennem optegnede af en lærd Mand, hvilken selv i blant dem var nærværende. Hvad jeg andensteds har fundet at forbedre denne Fortegnelse med, er nedenunder i Anmærkningerne tilføiet.

(Det her ommelte haves ei.)

Som nu meenige Stænderne, nemlig disse trende, Adelen, Geistligheden og Borgerskabet her til Staden vare ankomne, foretog de sig om Fredagen den 7de og Løverdagen den 8de Sept. intet andet, end at de først hos Rigets Hofmæster Hr. Jochum Gerstorf, som Kon-

gens og Rigets fornemste Minister, samt Chef for Adelen og alle Stænderne, meldede deres Ankomst og fremviisede deres Fuldmagter. De saae sig dernest om Værelser til at holde deres Forsamlinger paa.

Adelen udvalgte sig Holmens Kirke for at være nær ved den Kongelige Raadstue paa Slotspladsen, hvor de jævnlig med Rigets Raad havde at conferere. (a) Men undertiiden kom og Ridderskabet sammen i det Islandske Compagnies Huus, som ogsaa paa Slots Holmen var beliggende.

Geistligheden toeg Helliggeistes Kirke til sit Samlings Stæd, undertiden og Convent Huset ved vor Frue Kirke.

Borgerstanden udsaae sig Brygger Laugshuset, hvor de gemeenligen samledes, men naar enten tvende af Stænderne for sig, eller de alle tre in pleno havde noget tilsammen at afgjøre, da var gierne det Islandske Compagnie Hus dem til Tieneste, nogle Gange ogsaa Brygernes Lags Huus.

Derpaa forsamlede sig strax Geistlighedens og Borgerstandens Deputerede paa deres vedtagne Stæder og foreviiste hinanden de dennem medgivne Fuldmagter. De taledes med hvorledes de i deres Forsamlinger vilde have det holdet, saavel om at give deres Stemmer, som at udnævne inellem sig visse fornuftige Mænd, som kunde føre Pennen og i fornøden Tilfælde bruges til Sendebud og Talsmænd imellem den ene og anden Stand, saavel som imellem deres Stand og Raadet. Fremdeles blev vedtaget, at naar noget skulle forestilles,

---

(a) De tage aldeles feil, som berette at Adelen til dette Møde forsamlede sig paa Stadens Raadstue; Men fordi denne Stand ofte havde at conferere i Rigets Raads Conceil-Stue, som var i det gamle Cancellie paa Slotspladsen og kaldtes Raadstuen for Kiøbenhavn eller for Kiøbenhavns Slot, har nogle forvildet denne Kongelige Raadstue med Stadens Raadstue, som gemeenligen nævnes Kiøbenhavns Raadstue. See Holberg Tom III p. 443. 468.

maatte de alle ordentligen og med Sagtmodighed sige deres Meening enten for eller imod, hvorefter Sagen naar den var driftet, skulle bringes paa Papiir, oplæses for alle, og af den eene til den anden Stand meddeles, paa det de derover kunde samdrægtigen foreenes.

Endeligen tilsagde disse tvænde Stænder hverandre Troskab og Toughshed, og sig dertil med Haand og Mund forpligtede.

Det var at formode at Adelstanden ogsaa har holdet nogen saadan Forberedelses Samling; Men som ingen af Adelskabets Optegnelser om deres Foretagender under denne Herredag er falden mig i Hænderne, har jeg paa denne Stands Side maattet savne en og anden vigtig Omstændighed, som kandskee Eftertiiden tør opdage.

Man spaaede sig imidlertid vigtige Forfald paa dette Mode. Een liden Anecdote, som een berømt Mand har optegnet, kan jeg ei undlade her at anføre og den til Læserens Omdømme at indstille. Som enhver af de ankomne, vare nysgierrige for at viide, hvad paa Herredagen skulle foretages, saa gik denne Samtale naar de mødte hinanden meest ud paa det samme. Blant det mærkværdige som saaledes foregik, var dette, at een af de Fyhnske Borgemæstere spurgte den anden da de engang ginge over Slotspladsen: Hvad denne Stændernes Sammenkomst skulde betyde. Hr. Hanibal Sehested, som i det samme kom gaaende forbie, og hørte dette Spørgsmaal, løb til dem, og hvidskede dem spørgende disse Ord halv høit i Øret: det betyder, at vil Du ikke saa skal Du; men ingen af dennem forstod da hvad Meeningen skulde være. Dette fortæller Biskop Birkerod i sine skrevne Aarbøger (a) efter sin egen Morfaders Mund Borgemæster Thomas Brodersens af Odense, der selv var en af disse, som Sehested mødte.

Er nu dette saa, da synes det at styrke meget

(a) De findes i det Kongelige Danske Selskabs Bibliothek, hvortil de af Sal. Etatz Raad Fogh til Ryoongaard ere forærede.

deres Meening som foregive, at der forud have været vigtige Raadslag paa Tapetet.

Søndagen den 9de Sept. efter at Gudstienesten var holden og enhver havde bedet Gud om Velsignelse og Lykke til det som skulle forhandles, blev alle Stænderne tilsagt at de om Morgen efter ved Kl. 8 slet, maatte holde sig færdige at møde paa Slottet i den store Sahl, der at fornemme Hans Majestets allernaadigste Villie og Hensigt med dette Mode.

Paa denne Kongelige Befaling forføiede sig Mandag Morgen den 10de September til bestemte Klokkeslet (a) den Geistlige og den Borgerlige Stand Parviis fra det Islandske Compagnies Huus, hvor de sig forud havde samlet, op paa Slottet i saadan Orden, at een Geistlig havde altid en af Borgerstand ved Siden.

Denne Procession ansaae Hans Kongelige Majestet med allernaadigst Behag igiennem et aabent Vindue, og for hver Par som de fremgik bøiede Hovedet, holdende det for et got Tegn, at disse begge Stænder, ikke hver for sig allene, men saaledes parrede og forenede, sig indfunde.

En halv Times Tiid derefter fulgte Adelstanden af Holmens Kirke, hvor de sig havde forsamlet, og begave sig ligeledes til den store Sahl (b) paa Slottet, saa at alle Stændernes Deputerede omtrent Klokken 9 der vare tilstæde. Ved 10 slet kom Rigets Raad ind til dennem, og strax derpaa igiennem een Bagdør fremstillede sig Kongen selv hos Raadet, paa en meget op høiet Plads, hvor det behagede Hans Mt. at sætte sig paa en rød Fløyls Lehne Stoel under kostbar Himmel, men Rigs Raaderne nogle Skridt fra Tronen toege Sæde paa andre for dennem hensadte Stoele.

Udi saadan Hans Kongl. Mayst.s høieste Nærvæ-

(a) Den Lerchiske Dagbog sætter først Kl. 9 og siden Kl. 10.

(b) Nogle da Tiiders Papiirer kalde denne Sahl: Ridder-Sahlen, andre den store Danse Sahl.

relse fremstoed Rigets Hofmester Hr. Jochum Gerstorf og aabnede Herredagen ved en skøn og vidtløftig Tale til Stænderne: »Han fremdrog deri Aarsagerne hvorfor »Hans Mst. Stænderne havde ladet forskrive. Han fore»stillede seeneste Krigs ulykkelige Begyndelse og Frem»gang, formedelst, deels deres Ueenighed som Milicen »havde at bestyre, deels Victualiernes Mangel hos vore, »endskiønt Fienden fandt nok for sig, og endelig Kri»gens slette Udfald, og Landets elændige Tilstand, efter »at Gud igien havde givet den ædle Freed. Han takkede »Gud, som naadeligen havde beskiermet Kongen og det »Kongelige Hus, og dennem i saa yderlig Fare til Lan»dets almindelige Glæde opholdet. Han berømmede til»børligen Hans K. Mts viise Anstalter, Aarvaagenhed, »Tapperhed, ufortrødne Møde og Omsorg i Beleiringens »Tiid, hvis personlige Nærværelse, nest Gud, det gandske »Riges, Hovedstadens og det Kongelige Huuses, samt Na»tionens Frihed var at tilskrive. Han rosede Kiøben»benhavns Indbyggeres Fliid og Troeskab, hvorfor de af »alt Verden, sig et berømmeligt Navn havde erhvervet.«

Omsider kom Propositionen og Talen gik derud paa, »at efterdi det nu nødvendigen behøvedes at Fædrene Landets Freed og Tryghed fremdeles maatte forsikres ved en god Krigsmagt, vel besatte Fæstninger og en dygtig Orlogs Flaade, Kronen af sin dybe Gield udreedes, og det Kongelige Hof anstændigen holdes: Meenige Rigets Stænder, Hs. Mts. kiære og troe Undersaattere vilde da tænke paa Middel, hvorved 1, Hans Majestet og det Kongelige Hus kunde have sin tilbørlige Underholdning. 2, Milicen Floden og Fæstningerne holdes i god Stand. 3, Rigets Gield betaales, og Kronen hos fremmede blive ved sin Credit.

Han formanede dennem, at de udi nærværende Rigets store Betryk, vilde med Eenighed og Samdrægtighed raadslaæ om, hvis saaledes til det Kongelige Huses Fremtarv, og Landets Ære, Forsvar og Opkomst kunde tiene, hvortil Hans Kongelige Majestet naadigst

havde deputeret nogle gode Mænd af Rigets Raad, som herom viidere med samtlige Stænder skulde negotiere. Forsikrende endeligen, at saa fremt nogen især vidste noget nyttigt Forslag at giøre, hvorved fornødne Midler til saadan Endemaal beqvemmeligst kunde opbringes, det da af Hans Majestet i Kongelig Naade skulde blive optaget.

Saasnart Hans Excellence havde sluttet sin Tale, blev for alle Stænderne, især paa Adelens vegne med faae Ord svaret, af denne Stands Formand, Ridderen Hr. Henrich Gyldenstjerne, at Han paa egne og samtliges Vegne glædede sig, at Kongen ved Guds synderlige Bistand var undkommen af en stoer Fare, takkede for den faderlige Omsorg Hans Kongelige Majestæt endnu lod see for sine Underdaner, bekiendte tilbørligt at være, det Alle og enhver Hans Mt i slige billige Begiæringer burde gribe under Armene; hvorom Adelen med Stændernes Deputerede sig nu vilde Raadføre.

Om Gyldenstjerne haver talet noget, som ikke var beqvemt til nærværende Omstændigheder, eller Talen har været for kort og ei vel sammensadt, eller han kanskee haft maadelige Gaver at udføre det, som ellers kunde være ganske vel meent, er uvist at sige; Men det finder jeg, at med denne Hans Besvarelses Tale, vare Tilhørerne, saavel af den eene som anden Stand, ikke meget fornøiede, hvorfore og Een, som paa den Tiid med var, haver i sine Papiirer antegnet, at Hr. Henrich Gyldenstiernes Svar var ikke synderligt, eiler udaf stor Importantz. Ligesom og Hr. Oluf Parsberg, der selv var Rigs Raad og da tilstæde i sin Journal havde skrevet, at Rigets Hofmester proponerede fornufteligen, men Henrich Gyldenstjerne svarede slet og ret.

Efter at denne Ceremonie var til Ende, og Propositionen paa Hans Majestets Vegne saaledes for Stænderne andragen, vare ved Klokken 2 om Eftermiddagen nogle af Geistligheden i Helliggeistes Kirke, Adelen i

Islandske Compagnies Hus, Kiøbstædernes Deputerede i Bryggelagshuset forsamlede, og discourerede om, hvad Rigets Hofmester i sin Tale havde fremsadt; dog blev udi disse Samlinger intet i nogen maade sluttet, uden at Stænderne vedtog, hver for sig at forsamles, og at udnævne nogle visse af hver Stand, som med hine, af Hans Majestet Deputerede Rigets Raad, skulde overlægge og Alting igien, enhver til sine Medbrødre referere.

Tirsdagen den 11 September om Formiddagen, samlede sig in pleno alle tre Stænderne paa det Islandske Compagnies Sahl, Adelen nævnede da sine 4 Deputerede, som altiid skulde Handle med Rigs Raadene, og fra dennem bringe beskeed tilbage. Disse vare Henning Povisk, Landsdommer i Fyhn og Lænsmand over Stiernholms Lehn. Ove Iul, Befalingsmand over Mariagers Klosters Lehn. Otte Povisk, General Krigs Commissarius og Befalingsmand paa Friderichsborg, og Hans Friis, Øverst til Hest, og Befalingsmand over Silkeborg Lehn. Ligeledes nævnede Adelen nogle visse Herremænd, som paa deres vegne skulde tractere med de andre Stænder, nemlig Hr. Henrich Gyldenstjerne, Hr. Iver Krabbe og Ove Iul. De andre Stænder udmeldede først efter nogle Dage *) hvem de i Deres Forretninger vilde bruge.

Imidlertiid indfunde sig hos Stænderne de trende Deputerede Rigets Raad, som Hans Mt. allernaadigst havde beordret til at handle med Stænderne nemlig Gunde Rosenkrantz, Otte Krag, og Peter Reetz.

Hans Excellence Rigs Raad Otte Krag, foredrog da Stænderne, at de til Hs. Mt og Rigets nødtørftige Tjeneste vilde med hinanden en taalelig Consumptions Told samtykke. Propositionen som var kort og af bemelte trende Herrer undertegnet, blev Stænderne til nøiere overveielse skriftlig leveret og var saalydende:

---

*) vid: 17 Septemb.

De Forslag og Middel, som Hs. K. Mait. med Rigens Raad begiærer at alle Stænderne ville paa vis Tid bevilge og indgaae ere disse: At noget Lideligt maae giffues och paa lægges alle vare, som enhver bruger, behoffuer och fortærer. Raadstuen den 11 Septeb. 1660. Gunde Rosenkrantz. Otte Kragh. P. Reetz.

Ved dette Forslag blev ligesom et slags uenigheds Sæd strøet iblant Stænderne, sær imellem Adelstanden og de to andre Stænder; men disse sidste letteligen, og næsten altiid bleve eenige.

Ligesom Adelen stoed høit paa deres Frihed, saa lod og Rector Universitatis D. Iohan Vandel sig forstaae, at Professores, som nogle faae Mænd, efter andre Academiens Maneer paa fremmede Stæder, formodede at blive frie for denne Consumptions Told. Hvor udi Otte Krag, og Adelen som tilstæde var, med de andre Stænder faldt dem bi. (a). Men denne Post havde aldrig gaaet igiennem, dersom ikke Consumptionen var bleven lagt paa Alle, ingen Stand eller Standsperson undtagen. Man forlangede nu tillige af Adelen, de sig maatte erklære, hvor meget de til Landets Beste for deres egne Personer, Fruer, Betiente og Dag Lønnere vilde betale. Her hos blev begiert, at Stænderne det Allerførste mueligt, vilde sig med deres Resolution her paa indstille. Adelens Deputerede toge det ad referendum; men de andre Stænder begyndte at gjøre nogle Indvendinger, som ei andet kunde end skurre i Adelstandens Øren. Især toge D. Hans Svane, og Borgemæster Hans Nansen strax bladet fra Munden *) og foreslog, at Kronen gjorde best om den først greb til det som den selv tilhørte, formeenende, at ingen herefter, uden Rigets Raad, burde besidde Rigets Lehne, men at de øvrige kunde forpagtes til dem som deraf mest vilde give, hvorved noget betydeligt i den Kongelige Casse kunde indflyde, og naar

---

(a) Denne Omstændighed meldes i den Lerchiske Dagbog.

*) NB. om dette skeede i denne Session, eller snarere Siden.

saadan Summa ikke til strækkede, var det først Tiid at tænke paa andre Midler. Ellers vilde de ogsaa gierne naar Adelen, ved at tilstaae den foreslagne Consumption fore gik dem med got Eftersyn*), ikke mangle at giøre efter Formue, alt hvad dem mueligt var.

Dette uventede Forslag, saa lidet som det kunde være Adelen Angenemt, saa meeget mishagede det de udsendte af Rigets Raad, hvilket disse lode Stænderne forstaae og ginge derpaa bort uden at tage Afskeed. Men jo mere Adelstanden sadte sig derimod, jo ivrigere blev Sagen af de andre Stænder dreven, ind til den omsider naaede sin Fylde, og blev een af dette Modes vigtige Frugter. Efter adskillige Debatter kom Hr. Henrich Gyldenstjerne paa Adelens Vegne til de andre Stænder, og bad, de Klokken 1 vilde samles i Bryggernes Lagshus, der ville de komme til dennem og videre tales ved.

Efter Maaltid til den aftalte Tid komme alle Deputerede, saavel af Adel, som de andre Stænder, sammen i Bryggernes Lagshus, hvor da Geistligheden og Borgerstanden forfattede en skriftlig Begiering til de Deputerede Rigs Raad, at de Ord som de havde foregivet nemlig: at bevilge en Told af hvis de bruge, behøve og fortære, maatte forklares, og at samme Consumptions Species maatte Specificeres. Denne Begiering blev af Adelens, Academiets, og de andre Stænders Fuld-mægtige underskreven, og af Raadet Hans Majestet forestillet. Samme Tid paa Adelens Vegne proponerede Hr. Iver Krabbe for de andre Stænder om de ikke med dennem vilde giøre fellets Sag, og anholde om en Cancellar og en Rigets Marsk at Hans Majestet med det første vilde forsyne disse tvende høie Charger, som nu i saa lang Tid havde staaet ledige.

Han tænkte uden Tvivl at samtliges Bøn heri meere skulle formaae, end om enten Adelen allene,

---

*) Exempel, Mønster.

eller og Rigets Raad som var berettiget at gjøre saadant Forslag, ja vel og forgiæves havde gjort Forsøg, nu derom anholdte. Men i stæden for et formodet Ia, gav Biskoppen af Sielland D. Hans Svane dette betænkelige Svar, at Stænderne derudi ikke kunde foreskrive Hs. Mt noget, som vel selv ramte sin Tid, hvormed de for den gang loede sig nøie.

Onsdagen den 12 September, kom til Rigets Hofmæster og Sex Andre af Rigets Raad (a) en Kongelig Befaling at eftersom Stænderne vare begiærende Forslag til Consumptionen, skulde de for sig tage alle de Forslage som om Consumptions Middel af adskillige giorte ere, og der af uddrage den, som beqvemlest og mest giørlig eragtedes, hvorved de ogsaa deres underdanigste Betænkende havde Hs Mt at forstændige. Dette de strax i all Underdanighed efterlevede.

Imidlertid efter tagen Aftale møtte alle Stændernes Deputerede, Adel, Professores, Geistlige, og Borgerlige, paa Islandske Compagnie, hvor da atter de Deputerede Rigets Raad komme til dennem, og bragte dem den paa Kongens Befaling og Stændernes Forlangende, skriftlig opsadte Fortegning paa de Species, som formeentes at kunde drages under Consumptions Told, dog med Begiering at de disse Species selv maatte taxere, saa vilde Rigets Raad siden i Raadstuen derom med hinanden overlægge. Ellers begyndte Middel Stænderne her at referere sig til andre Middel, som de vel vilde paafinde, Adelen loed sig mærke med det befaldt dem ikke vel at der vare saa mange forskrevne. Hvorfore Henrich Gyldenstjerne bad de Deputerede Rigets Raad paa Stændernes Vegne, at de fleeste maatte Demitteres, og nogle faae af hver Provintz blive tilbage. Over dette bleve de andre Stænders Deputerede underlige og nægtede, at Aldrig var af dem andet betænkt eller begiert, end at de vilde blive til sammen.

(a) Disse vare Hr. Henrich Rantzov, Gunde Rosenkrantz, Otte Krag, Hr. Axel Urop, Peter Reetz, og Hans Skak.

Ved denne Leilighed begierede Stændernes Deputerede af de udsendte Herrer Rigs Raad, at, om der var mere til Landets Velfærd, som Hs Mt vilde lade proponere, det da paa een Tid maatte fremsettes, at man desbedre kunde ligne det eene med det andet og saa svare derpaa og blive des hastigere færdig. De Deputerede Rigs Raad svarede, at Hs Mt ikke vel kunde proponere meere, før Han saae hvad dette med Consumptions Tolden kunde indrage.

Under dette Handlede Professores flittigen om Frihed, fast indbildende sig, at derom ingen Tvivl meere var. Herom skulde nu Stænderne hver for sig, Adelen, Geistlige og Verdslige samles til at deliberere.

Capitlerne havde ønsket at conjungere sig med Academiet, at de med dennem kunde have delibareret, ligesom Bisperne med Ministerio og anholdte hos Otto Krag, om lige Forskaansel for Consumptions Tolden med Professores. Det blev afslaget. Doc. Ludvig Pouch, og Mag. Hans Rhuman ginge til Rectorem, og begjærede de vilde tage de faae Canonicos udi deres Parti, hvilket og blev afslaget. Dog saae de gierne de for Consumptions Told maatte forskaanes. Saa gik Capitels Herrerne til Biskopperne og Ministerium paa Conventhuuset, sig at offerere i lige Consumption med dem. Hvor de da sluttede en Conjunction i denne Act, med Staden Kiøbenhavn, med hvilken de andre Byers Deputerede sig havde Conjungeret til felles deliberation og Slutning at staae med hinanden. Hvilken Conjunction foraarsagede det, som Adelen ikke var tilfreds med. Dog formodede Adelen, at den eene Stand intet proponerede, den anden Stand til Despect og Præjudice.

Imidlertid overgave de 4 Adclens Deputerede til Rigets Raad et skriftligt Svar, paa den dennem Dagen tilforn giorte Proposition, omtrent af følgende Indhold: »De ikke haabede, at man dem deres vel forhvervede »Privilegier vilde berøve, efter hvilke, saavel de som »alle deres Tienere, vare frie for alle Paalæg, dog vilde

»de af underdanig Devotion for Hans Kongelige Majestet, og i betragtning af nærværende slette Tilstand, »een gang for alle, for deres Tienere og Daglønnere, »give noget vist, som en frivillig gave, men ikke som »en Skyldighed, dog at de af Hans Kongelige Majestet »og Rigets Raad maatte forsikres, at saadant ikke meere »skulde fordres af dem. Angaaende de under Lehnene »hørende og andre Undersaatter, maatte Hans Kongelige »Mayt med Rigets Raad selv fastsette hvad de skulle »Contribuere.« Denne Adelen's Erklæring overleverede Rigets Raad til Kongen, uden at de andre Stænder fik det at viide, indtil Hans Majestet ved Christofer Gabel lod dennem noget derom forstaae.

Torsdagen den 13de September vare Stænderne hver for sig forsamlede, Adelen i det Islandske Compagnies Huus, Biskopperne og Canikerne med Ministerio udi Conventhuuset ved vor Frue Kirke, Stændernes Deputerede i Brygger Lagshuuset, at raadslaae over de opgivne Species, som under Consumption skulle drages, og om en taalelig Taxt at sette paa dem for enhver Stand. Men intet vist blev i nogen af Samlingerne afgjort.

Fredagen den 14 September Klokken 8te samlede sig alle Stændernes Deputerede i det Islandske Compagnies Huus. De trende Rigets Raad komme atter til dem, og overleverede dennem en meere udførlig Fortegning paa Consumptionens Species, end den forrige med hosføiet Taxt og adskillige Vilkaar, som efter Rigets Raads Betænkende var opsat. Hvilket skeede for at hielpe dennem paa ret vei, da de selv mellem sig ikke kunde eenes, eller komme til maalet.

Men Taxten var saa disponeret, at Adelen vilde være fri for di de havde hiulpet Professores.

Stænderne toge dette ad deliberandum.

Klokken 2 efter middag, vare Borgerstandens Deputerede i Brygger Lagshuuset, og Biskopperne med Capitlernes og Præsteskabets fuldmægtige, i Conventhuuset

samlede, for at overveie bemelte Rigets Raads Forslag, om og hvor vit de sig derudi kunde inclade. De Conjungeredes Mediator Doct. Svane sluttede, at alle conjungerede, under Kiøbenhavns Frihed vilde være ind sluttede, i lige Frihed med Adelen og Professorerne; Men saafremt ingen i denne Consumptions Told, hvoe det og var, vilde prætere nogen Privilegier, saa ville Episcopi, Canonici, og som Han troede Kiøbenhavns og andre Byers Deputerede, som Privilegier havde, ei heller, men med lige Hielp gribe Hans Mt. under Armene. Geistligheden derfor i deres Forsamling blev strax færdig med den første Qvæstion, og fattede for sig et saadant Mandig Conclusum. Qvæst. 1. An.

Resp. Dersom alle Stænder etc.

Løverdagen d. 15 September vare alle tre Stændernes Deputerede, samlede i Brygger Lagshuset, hvor de Geistlige igientoge, og de Borgerlige med dem Samtykte i det Conclusum, som de igaar skriftligen havde forfattet, at nemlig saa fremt ingen af Stænderne vilde prætere nogen frihed og Forskaansel, saa ville de ikke heller, men alle med felles Kræfter understøtte Kongens og Rigets Tarv.

Efterdi da ikkun faae mødte bad Adelen de andre Stænder sidde hos sig ved Bordet, men i stæden for at bitræde disses Beslutning, protesterede Meeget imod Consumptions Paalæg paa deres Stand, og raabte Lenge paa deres gamle Privilegier. Men da det ikke andet kunde være og de fornumme, at de andre Stænder aldeeles ikke ellers ville beqvemme sig, og at de ikke kunde nyde heel Frihed, sam tykkede de omsider i Consumptions Udgift, med Forbehold af nogen Frihed, da de nemlig begyndte at forstændige de andre, at de vilde inclade deres Ugedags Bønder under Consumptionen, som aldrig Kong Christian IV havde kundet erlange, de vilde og afstaa deres Told og Accise, og, naar de vare i Kiøbstæderne, være under Consumptions Tolden, og begierede intet videre, end at nyde det frit,

som de paa deres Gaarde paa Landet fortærede. Dette begierede Adelen at nyde som en umbra Privilegii, formodende, ingen den dem misunde vilde. Her med vare de andre Stænder intet mindre end fornøiede. Usamdrægtigheden voxte, og indledede dem i en alt meere og meere heftig Ordkrig, som i store Raadsforsamlinger er ikke noget usædvanligt. Doctor Lauritz af Fyhn svarede dertil paa Biskoppernes og Ministerii Vegne, at de havde været sammen igaar og concluderet, at, vilde den eene deponere sine Privilegier, saa vit dette Consumptions Forslag angik og intet i nogen maade derpaa prætere, saa ville og Bisperne samt Ministerium, gjøre det samme; ligesaa blev svaret paa Capitlernes Vegne. Borgemæster Hans Nansen svarede i lige Meening paa Kiøbenhavns Vegne, ligesaa svarede de andre Stænders Deputerede, som dog ingen Privilegier havde at paastaae. Imidlertid dette passerer, da kommer Doc. Iohan Wandel og Doctor Bang, noget derefter Biskop Svane, og samles saa alle Stændernes Deputerede. Da begyndte Hr. Henrich Gyldenstjerne og Adelen den samme Materie, vilde paa nye høre alles vota, besynderlig refererede sig til Geistlighedens Humanitet og begierede Biskop Svanes Betænkende.

Han svarede: Rector Wandel var for hannem, han skulde svare først. Da svarede Wandel det ikke syntes ubilligt det Adelstanden begierede, og at der jo endelig burde i Alting være Forskiel imellem en Bonde og en Herremand. Biskop Svane spurgde: om Han og Academiet vilde da give denne Consumptions Told? Wandel svarede: Det var en anden Qvæstion. Doctor Svane spurgte end ydermere: om der da ikke burde være Forskiel imellem en Bisp og en Bonde? Men efterdi Kongen ingen Forskiel vilde gjøre i denne Consumptions Told paa sig selv, men saavel som en anden give Told, saa vilde Bisperne og Clereciet ikke heller. Efter lang Debatering sluttede Adelen, at de vilde referere

det hen til Hs Mts eget naadigste Behag; De havde ikke behov deres Privilegier med nogen ^a disputere, da det stod til dem selv hvad de vilde lade og giøre.

Efter den Dag Absenterede Professorerne sig, gandske forladende sig paa Adelen. Paa saadan deres Disjunction fortykte*) Kongen, da det kom Ham for Øren, sigende, han maatte vide, enten de havde deres Privilegier af Adelen, eller af fremfarne Konger? Med de andre Stænder var Hs. Mt vel tilfreds (a).

Ligesom nu i 3 eller 4 Dage, mellem Stændernes Deputerede saa got som ingen Ting var afgjort, og lidet andet udrettet end adskillige frugtesløse Sammenkomster, holdne om det af Rigets Raad indgivne Comsumptions Forslag; Saa kom man ligesaa i Dag til Maalet eller til nogen endelig og eendrægtig Slutning. Tiden gik bort ved bare Disputer, som meest yppedes ved Adelens Paastaaenhed og Pukken paa Frihed, hvormed de ligesom vilde bebreide de andre Stænder et Slags Ufrihed og Skyldighed til at bære all eller største Byrden. Men fordi Adelen saa meeget og ofte raabte paa Frihed, begyndte Adskillige af de andre at tale reent, og med Ivrighed at giøre Indsigelse, først om den naturlige Billighed der var udi, at den eene Undersaat i et Rige, skulde bære Byrder med den anden, dernest om de alt for store Friheder, Adelstanden efter Haanden og ved alle Leiligheder havde tilveiebragt sig, til Undertrykkelse for de andre, havde faaet indført i Haandfæstningen, og endeligen om de ufordøielige Talemaader, af ufrie mand, ufri kvinde, ufrit Folk, som Adelen hidtil havde kaldet og anseet alle andre for, og som de end ogsaa i Recesser og Forordninger havde faaet indført. Ordstriden gik temmeligen vit, ja een og andre af Herremændene bleve saa hidsige, at de endog lode falde heelt ubeqvemme Ord. I blant andre sagde Hr.

---

*) 3: tykte ilde om.

(a) Dette er optegnet i den Lerchiske Dagbog.

Henrich Gyldenstjerne at Adelen var født til Frihed, de andre havde ingen Frihed. Ove Iul paastoed, at Kongen selv ikke kunde imponere Adelen noget. Een af de Myndigste Mænd i Raadet, Otte Krag, een ellers meeget fornuftig, hurtig og velfortient Mand skal ved saadan Leilighed i ord og Tale have teet sig temmelig haard mod de andre Stænder, og ligeledes engang ladet falde af Munden, at ingen havde noget Privilegium, Geistlig eller Verdslig eller noget at sige, uden Rigets Raad, Adelstanden, og Kiøbenhavns Bye. Disse smaae Particulairiteter, har jeg af en brav Mands optegnelse som selv var tilstæde (a) villet anføre for at viise, hvor adskillig Tænkemaaden da har været, og hvor fornøden en Reformation var, som kunde lænke Gemytterne i Eenigheds Baand.

Svane og Nansen i større Koldsindighed, og med et Slags Veltalenhed forestillede, hvorledes man vel mærkede, at Adelen efter Sædvane, søgte at Velte den største Byrde fra sig, paa Skuldrene af de andre Stænder; Men saadan Forskiel som de gode Herrer gjorde, og hidtil havde giort, tillode vel Tiderne nu ikke at holde Stik.

Geistligheden for sin Deel, holdte aldeles for, at naar der endelig imellem Stænderne skulle være nogen Forskiel maatte det derefter [indrettes] gøres som enhver havde meest nytte og fordeel af Landets Indkomster til. De sagde rundt ud, at Adelen, som imod en ringe aarlig Afgift, berigede sig med Kongens og Kronens Læne, burde med all Ret drage den største Byrde, og ifald de formedelst deres Privilegier vilde undrage sig derfra, saa kunde Geistligheden ligesaa vel, og med større Skiel søge Tilflugt under deres Privilegier, helst efterdi deres Indkomster, bestode i intet andet end

---

(a) D. Ludvig Pouch, Medicus og Canonicus i Ribe. Deputeret paa Capitelets Vegne sammesteds.

Tiender, Agerbrug og hvad lidet den gemene Mand frivilligen ofrede.

Paa Borgerstandens Side havde Sagen nær faaet et andet Udseende, i det nogle af Kiøbstædernes Fuld-mægtige, sær fra Iylland frygtede sig for Adelen ugunst, som deres Stæder havde den beste Næring af, og derfor ingenlunde vilde at noget om dennem i den Erklæring som nu paa begge Stændernes Vegne skulde opsættes, maatte røres, men holdte det for at være nok, selv at samtykke i Consumptionen, og lade Adelen være udenfor.

Dette stoed Borgemester Nansen ikke an, som strax indvendede, at Kongen i Begyndelsen af Beleiringen havde skienket Kiøbenhavns Bye Adelige Privilegier, hvor efter dens Borgere ikke meere end Adelen skulde med Told Accise og andre Paalæg, blive besværede, og da de havde giort sig fortiende til at nyde og beholde de samme, kunde de og have Aarsag og Mod at tale om Frihed. Sagde derhos, at om de andre Kiøbstæder vare Adelen bevaagne, maatte de meeget Meere være Kiøbenhavns Stad for bunden, som den, der nest Gud og Kongen, ved sin Standhaftighed allene havde forvoldet, at det gandske Riige ikke kom i Fiendens Haand, men var blevet under sin retmessige Herres milde Regimente. Dernest bad han dennem som ikke vilde have Adelen betynget, at de skulde betænke, i hvad nød Fædrene Landet svævede, og naar den eene Stand for den anden, skulle saaledes efter sine Privilegier være frie for Byrden, maatte det tungeste tilsidst falde paa de andre Kiøbstæder i Riget, efterdi Kiøbenhavn med større Ret end Adelen kunde beraabe sig paa sine nu nyelig, og for all Verden berømmelige forhvervede Privilegier. Endeligen formanede Han dennem, at, om nogen for sin egen Person var Adelen forbunden, skulle de sætte saadant, saavelsom alle egennyttige Absigter tilside, og nu allene tænke paa Fædrene-Landets Velfærd, og det almindelige beste.

Endskiønt disse Fuldmægtige som havde anden Meening ikkun vare toe eller tre, strakte de dog deres Myndighed saa langt som de kunde, og vare for deres Meening saa paastaaende, at de i de første Dage hindrede mange som vilde den rette Vei, hvorved det drog heelt lenge ud, inden de bleve nogenledes eenige. Over saadan Borgerstandens Seendragtighed, blev Præsteskabet som længesiden med deres Resolution var færdig ret utaalmodig, saa at de maatte udskikke tvende af deres Middel, og loede de Borgerlige viide, hvad de imellem sig havde besluttet, og derhos forhøre om de sig med dennem vilde indlade eller ikke. Efter at da var bleven aftalt, at Borgerskabet vilde træde i Underhandling med Geistligheden, komme begge disse Stænder sammen i Bryggernes Lagshuus, og funde samtlige for got, at de to eller tre Borger Fuldmægtige, som vare anderledes sindede, maatte beholde deres Mening for sig selv, og at det maatte staae dem frit, enten de vilde underskrive det Svar som skulde opsættes og overleveres til Rigets Raad, eller ikke, dog vilde begge Stænderne skrive til de Kiøbstæder som havde udsendt disse Deputerede, og fornemme, om de saadant deres Udsendes Forhold vilde billige. Saa snart de Paa-staaende dette hørde, bleve de stille og tilfreds med alt hvad de andre besluttede. Herpaa blev i begge Stænders Navn opsadt et Indlæg, som var stilet til de trende Deputerede Rigs Raad ^(a) af følgende Indhold:

»Høiædle og Velbaarne Herrer etc.

Søndagen som var den 16 Septb. Klokken 8te underskreve de tvende Stænders Fuldmægtige foranførte Indlæg til de trende Rigets Raad, hvilket i gaar efter vid-

---

(a) Endskiønt nogle Efterretninger sige, at denne Stændernes Resolution anlangende Consumptions Tolden, fra hvilken Adelen vilde være frie paa deres Gaarde, blev først conciperet om Søndagen den 16de Septemb, bliver det dog vel rettest, at den blev skreven om Løverdagen, og datteret den 15 September, men først om Søndagen underskreven.

løftig ordvexel, endeligen var bleven santykt, forfattet og datteret. Samme Dag meldede sig, hos Rigets Hofmester nogle fra Iylland og andre Stæder nyeligen ankomne Deputerede af adskillige Stænder, og visede deres medgivne Fuldmagter.

Mandagen den 17 September Klokken 8te om Formiddagen vare alle Fuldmægtige af Geistlig og Borgerlig Stand forsamlede, da de underrettede de sidst ankomne om, hvis hidindtil passeret var, og efter forhen tagne Slutning mellem sig selv udgiorde, hvoe Pennen skulde føre, og i alle Tilfælde udsikkes. Da Geistligheden udvalgte sig ved Pennen Provsten i Slagelse M. Peder Willadsen, men til at forrette deres Ærinder mellem Stænderne, samme Mand saavel som Provsten i Kiøge M. Christen Madssen Tousan. Borgerstanden antog til Skriveriet at føre, Borgemæsteren af Wiborg Claus Christenson Reinberg, men til at udsende i Ærinde Borgemester Knud Iacobsson af Odense og bemelte Claus Christensen. Men naar noget betydeligt til Rigets Raad skulle berettes eller overgives vedtog de, at ville alle Parvis gaae til Raadstuen. Samme Morgen underskreve endnu nogle nestbemeldte de tvende Stænders Indlæg, hvor efter det af D. Iohan Barts kier paa Biskoppernes, M. Thomas Michelssen paa Capitlernes, Hans Nansen og Christofer Hanssen paa Kiøbenhavns Stads, og nogle af de andre Byers Deputerede paa deres Principalers Vegne, blev overleveret til de trende Committerede Rigs Raad, som da i den Kongelige Raadstue vare tilstæde. Med denne de tvende Stænders Erklæring blev Rigets Raad og sær Adelen ilde tilfreds. Dette skeede efter Klokken 8te. Men ved Klokken 10 Slet blev Doct. Iohan af Wiborg, fornævnte Borgemæster, og nogle flere Deputerede igjen opkaldede for Raadet og tilspurgte af Otte Krag, hvad de indbildede sig, om der ikke burde være Forskiel paa en Herremand og en Bonde? Borgemester Christofer Hansson svarede: Vi ere ikke Eders Dreng, at I haver behov at snurre os saa over.

Rigets Raad loed sig da atter forlyde; der var ingen Stand som havde Privilegier uden Adelen, hvis Privilegier vare 300 aar gamle, og Kiøbenhavn havde Privilegier, som vare nu snart 2 aar gamle. Saa vare og nogle af Adelen end da saa ubetænksomme, at de lode Kiøbenhavns Borgere høre deres nye adelige Privilegier. Men disse som holdt sig saadan Bebreidelse for en ære, tiede, og med al Koldsindighed toege derimod, ventende allene paa Leilighed at giøre Giengield. Imidlertid tiede dette og meget andet som i disse Dage forefaldt til intet andet, end at opirre Sindene og giøre Stænderne mere afspendsige fra hver andre. Foruden dette, loed og Adelen sig indbyrdes med Fortrydelse merke, at Herredagen imod gammel sædvane blev holden i Kiøbenhavn, en saa Folkelig og vel besadt Fæstning.

Samme Dag bleve Borgerstandens Fuldmægtige færdige med et vidløftigt Skrift, som de for sig allene havde forfattet til Kongen og Rigets Raad, derudi de i anledning af den ved Rigets Hofmester den 10de September giorte Proposition, foredroge alle de midler de kunde optænke, til Rigets Afhielpning og dets Indkomsters Formerelse, hvorved Hoffet Militien, Fæstningerne og Floden kunde underholdes, og Kronens Giæld Vorde aflagt.

Dette Forslag, som det giver stor oplysning om Rigets da værende Tilstand, og aabenbarer adskillige Misbrug, som sig Tiid efter anden havde indsneget fortienner aldeles og til sit fulde Indhold her at læses.

Stormægtigste Høibaarne etc.

Ved den foreslagne Consumption, foruden at den til alle disse udgifter var utilstrækkelig, og her usædvanlig, eragtede de ej heller nogen Billighed at kunde treffes; thi først vilde den gaae ud over Kiøbstæderne i sær de faste Stæder, og deres vel erlangte Privilegier krænkedes. 2, Kunde paa Landet ei have tilbørlig Inspection. 3, vilde medgaae en stor Deel til mange Biente. 4, Den vilde mest ramme de fattige som under-

tiden fleest Børn og størst Huusholdning have, hvor for de underdanigst begiere derfor at forskaanes, og derimod Allernaadigst at Ansees følgende Forslag.

1. At Kronens Læne, som det ældste og rette Middel til Rigets Udgifter, ikke herefter skulle bortgives paa saadan maade som hittildags, men enten gøres nøye Regnskab derfor, eller forpagtes til hvem deraf mest give vilde, hvorimod Rigets Raad og Andre, som gjøre Kongen og Riget mærkelig Tieneste kunde med aarlig Belønning i reede Penge aflegges. (a)
2. De Kongelige Ladegaarde at afskaffes deres Eienomme med Bønder at besettes, hvorved Landgilde og meere Mandskab kunde erholdes, eller og forpagtes til dem meest vilde give.
3. Ægt og arbejdspenge af alle Kronens Bønder at udgives.
4. Canikedømme og Præbænder at følge Kronen, hvormed mange vare forlæneede, som derfor Liden Tieneste giort havde, eller gjøre kunde, men om nogen fantes af saadan Merite eller Nødtørft, at Kronen dem hielpe burde, kunde det skee ved en aarlig Penges Pension.
5. Kronens pantsadte Iordegods med forderligste at indløses.
6. Om Kronens Iordegods i Nødsfald endelig skulde afhændes, da at udbydes, uden Stands Anseelse, til hvem derfor meest vilde give.
7. Soe Told og Accise af alle ud og indgaaende Vahrer at gives.
8. Tolden paa alle Vahre at lindre, i sær paa Salt, som den fattige meest behøver, og Salt Kompagniet at ophæves. (b)

(a) Med Lænene og Ladegaardene begyndtes at gjøre Forandring ved Kongl. Forordninger af 16 Februarii og 31 Marts 1661.

(b) Salt Kompagniet blev ophævet ved en Kongl. Forordning af 8 Februarii 1662 efterdij det ikke havde efterkommet hvis det

9. Af alle Arve som nogen tilfalder over 100 rdl, at gives til Kronen 2 pro Centum.
10. Vordnede at forundes Frihed for deres Fødested, for en lidelig Penge. (a)
11. Unge Karle over alt Riget at være frie for Udskrivning imod 1 rdl. aarlig, og for Pengene hverves frivillige exercerede Folk.
12. Det gandske Land og Kiøbstæderne at taxeres udi Plove, hver Plov for 24 Tønder hart Korn regnet, efter hvilken Taxt en vis Penge til Rigets Fornødenhed kunde udgives. (b)
13. Bergværke, Told og Sauger i Norge at opbydes til dem, deraf meest vilde give.

Ved alle disse Midler eragte den Borgerlige Stands Deputerede, at kunde opbringe nok, som Indtægter til Rigets Udgifter, uden at man skulde have fornøden at besvære Undersatterne med Skatter, Indqvartering, Consumption eller andre Paalæg. Derhos burde man paa den anden Side, være betænkt paa Sparsomhed og forsynlig Dispensation. Saaledes: at

14. alle uformødne Betiente ved Hoffet, Toldvæsenet og i andre Embeder skulle afskaffes, Told Inspectionen befales Byen og Øvrigheden paa hvert Stæd. Alle Holmens- Tøihuus og Proviant-Tienere, heller at aflegges med Penge end Proviant.
15. Militien ei videre at underholde, end til nødvendig Guarnison i Fæstningerne, det mindste Tall af Officerer, som mueligt, de indfødte adelige Officerer at underholde sig af deres eget.

---

var forpligtet til, efter Forordningen om dets Anrettelse af 6 Septembr 1655.

- (a) Om Vordnede Frihed blev ikke nogen endelig Resolution tagen før i Begyndelsen af Friderich IV. Regiering.
- (b) Efter Souverainiteten, blev gjort Anstalt til en nye Matricul og Hartkorns Beregning over det gandske Rige, som blev sadt i Værk i Christian den Femtes Tid.

16. Fæstningernes Reparation ved hvert Stæds Soldater og Landfolk at forrettes.
17. En maadelig Flode af beqvemme Skibe og Rustning at holde, som og til Commerciens bruges kunde.
18. Ved Rigets Giælds Afbetaling, enhver god Patriot sig noget at Lade afkorte, dog Kiøbenhavns Indvaanere i Henseende til udstanden Pressur nøiagtig at contentere.
19. Commissarier af Borgerlig Stand at tilordnes tiligemed Adelige, at have Opsyn med Rigens Intraders Indtægt og Udgift.
20. Alle Leveranser til Hof og Sæe Etaten, samt anden Kronens Fornødenhed at afskaffes, og for Contant indkiøbes, af hvem best Kiøb kan have.

Til Kiøbstædernes og Commerciens Opkomst foresloes følgende Middel.

21. Provincial Told at afskaffes. Told af Salt, Hvede og Korn at lindres. Indlændske Skibe paa 24 Stykker og derover at skaanes for halv Told.
22. Forordninger, som til Præjudice for Stædernes gamle Privilegier at forandres.
23. Handel og Vandel over alt Riget at skee ved Landets egne Borgere og ikke ved Fremmede.
24. Kiøbstæderne at nyde Forskaansel for den utaalelige Tyngde af fri Ægter og Natteleie (a) og enhver Reisende sig for betaling at forthielpe.
25. Ingen Monopolia nogen Byes Indvaanere at forundes, ej heller Befrielse fra Almindelig Tyngde.
26. Kiøbstædernes Øvrighed og Betiente med nødtørftig opholds middel at aflegges.

(a) Af en Forord. som 24 August udkom, sees: at Officererne stor Misbrug begik med Vognmænds Vogne at tage, saa ofte dem lyster nogenstets at henreise, hvorfor Borgerne og Raad i Kiøbstæderne forbyder, at lade nogen fri Vogne bekomme, med mindre de enten Kongens eget eller Rigets Hofmester Pas have at foreviise.

27. Borgere som nødes hos Adelen at søge Udlæg, at maatte Lade sig til vurdere af de beste Løsøre og Iordegods.
28. Gamle Stats Retter og Privilegier revideres. Birke Retten at være Lige i Sielland som i Iylland og Fyhn.
29. Af al Told og Accise, Kiøbstæderne til fornøden Fæstnings og Bygnings vedligeholdelse, og Magistratens Underhold, at nyde den tiende Penge. Men Kiøbenhavn for dens udstandne Pressur og Aarlige store Bekostninger, at nyde af Told og Accise den halve Part. Derimod vilde Staden holde Fæstningen vedlige, naar den først var sadt i Stand.
30. Ingen Borger at flytte fra Kiøbstæderne uden Øvrighedens Minde, Haandværks folk, Forpagtere og Andre velhavende Folk paa Landet boende, at maatte i Kiøbstæderne ind flytte, og den Borgerlige Stand herefter forskaanes for Ufri Mand at tituleres. (a)
31. Borgemester og Raad, selv at vælge og indsette

(a) Ved ufri Stand forstodes vel ei Andet, end den som ikke var Adel, ei heller nød Adelige Friheder, i hvilken Meening det i Haandfæstningen Recesser og Forordninger er indført, men som Talemaaden begyndte at misbruges til Foragt for de andre Stænder som ikke var Adel, blev den dennem tilsidst aldeles forhadet og utaalelig, i sær da Borger Standen tiltoeg i Velstand og Fornue, og havde i Freed og Feide lige saa store Meriter af Riget som Adelstanden. I den Henseende begyndte Raadet og Adelen allerede ved Frid. 3die Regierings Tiltrædelse at Natere de andre Stænder, og derfor i Haandfæstningen udelukte det Ord, Ufri Mand, og i det Stæd satte: nogen som ikke er af Adel [Art 19.] nogen som ikke er Adel fød [Art. 20]. I en Forord. af 29 Novb 1641. Ingen Adelig qvindes Person, som sin Adelig Stand og Herkomst saavit forgiætter, at den sig med ulige Stands Person eller Ufri Mand i giftermaal indlader. etc. C. 4. Reces. L. 2. c. 2. Christ. 3. Recess 1558 Artt. 35. Ingen ufri Mand, Borger eller Bonde, eller ufri Mands Hustru, eller noget ufrigt Folk bære Fløyel, Damask eller Silkestykke, Art 36 Ingen fri Qvinde tage ufri Mand. etc Artt. 37 Dær ufri Mand som ufri var fød, og haver dog fanget Frihed,

- Raadmænd, og Læns mændene dem intet med Kiøbstæderne have at befatte.
32. Skifters Ophold, som Krigen have foraarsaget ei at tilregnes Øvrigheden. (Om Skifters Ophold pp. vid. Fr.)
  33. Kiøbstæderne at maatte efter lades den tredie Part af deres Korn Tiende.
  34. Til Indbyggernes Velstand i Almindelighed eragtes fornødent at være betænkt paa en bestandig Freed, herefter, intet vigtigt at sluttes det gemeene Beste betreffende, uden samtlige Stændernes Deliberation og Samtykke.

og lader efter sig frelst gods. Art. 38 Ingen Borger, Bonde eller andre ufri Folk maae kiøbe eller pante frit Iordegods.

Art. 49 Frimand maae sælge sit Gods til frit Folk og ingen Andre.

Fred 2. Forordning om Adelen som tage Bolskab. 1582. 19 Junii, hvor nogen Adels Mand haver taget sig ufri Qvinde, da skulle deres Børn ikke være eller holdes for Adelsbørn eller fri Folk.

I Birke Retten nævnes og ufri Mand Art. 11, 13. 15. 19. 20.

Christ. IV. Forordning om Trælstens Udførsel i Norge 1643 9 April. Belangende ufri Folks Trælst paa Landet etc.

Christ. IV. Recess. L. 2. c. 2. a 1. Adelsqvinde ej gifte sig med ufri Mand. Art. 3 ufri Folk ej have frit Iordegods. c. 6 a. 14. Interesseres ufri Personer saaledes udi nogen Sag etc. c. 8 a 3 Brylluppr blant ufrit Folk: etc. a. 4 ufri Folkes Begravelser etc. c. 10 a. 2 Vorder ufri Mand dræbt for Kugle Vexling etc. c. 13 a 1. Ingen ufri mand Geistlig eller Verdslig, maae i Øxen handel bruge Forprang paa Landet. c. 15 a 7. Naar nogen ufri mand tiltaler for giæld og Udlæg.

Fanger fri Qvinne, ufri Mand, tha er hennes Gots ufrit i hans tiith; thi at hannum bør at giffue os Skat og Kongelig Tyngde ther af imedens han Læffuer, og naar han Afganger tha er Gotzet til henne oc hennes Arffuinge, men haaffuer han Børn efter sig meth henne som thet Gots arffue, tha er oc forskreffne Gots ufrit, uthen the Børn kune forhverfue thes Frihet vppaa aff os. 1475.

35. Hver Provintz at holde en Fuldmægtig, som maatte have fri Tilgang til Hs K. M.
36. Eet Provincial Mode at holdes aarlig i Roskilde, Landets Nødtørft at overveie og Kapitels Kiøb at sette.
37. Indfødde Officerer at beforders, alle Indbyggerne at Armeres og exerceres.
38. Undersaatterne i deres Anliggende til Hove og i deres Sager for Retten at maatte hastig expederes.
39. Cancelliet at forskaanes for alt det, som ved Landslov og Ret kan Orddeles.
40. De leedige Rigets høye Officier at maatte besettes, paa det Byrden ikke skal ligge paa nogle faae.

Disse Borgerstandens Deputeredes eenfoldige Betænkninger og Forslage, hiemskikke de underdanigst udi Hs Mts og Raadets naadigste og højgunstige Behag.

Omendskiønt der udi dette Borgerstandens Generale Forslag vare mange nyttige og høit fornødne Artikler, hvor af nogle i senere Indlæg ofte bleve igientagne og nogle siden ved Regieringens Forandring efterhaanden ere satte i Værk; saa kan man let troe, at det dog ikke klingede ret vel i nogle Stænders Øren, sær udi Adelen, som derved mest tabte, i det de kom til at miste Lænene, saavel som mange flere af deres alt forstore og for Landets almindelige Velfærd alt for utaaelige hidindtil hafte Herligheder, som havde naaet den høieste Spidse og nu umueligen, om Riget skulle ophielpes af sit dybe Fald, længere kunde bestaae. Nogle af Geistligheden, saavel som Capitalister af en og anden Stand, kunde hellere ingen Aarsag have med visse Poster derudi at være fornøiede, de første formedelst det Forslag om Caniche-Dømmenes og Prebenders Inddragelse under Kronen; De sidste for det Forslag om Kronens for ringe værd pantsadte Gods at indløses, og det af Kronens Iordegods, som skulle sælges, at fahlbydes til, hvo mest vilde give, og formedelst Leverantzers Afskaffelse etc. Ikke desmindre seer man dog, at saa meget som

gjørlig og raadsomt har været er siden efter Haanden baade ved og efter Regjeringens Forandring blevet i verksat.

Tirsdagen den 18 September som Stænderne udi Brygger Lagshuuset vare sammen komne, kom Rigets Raad Otte Krag med 3de af Adelen Hr. Henrich Gyldestierne, hr. Iver Krabbe og Sten Bilde til dennem, da der blev arbeidet paa Consumptions Taxt, som til Hs K. Mt skulle overgives, hvor om de sig hidindtil ey havde kundet foreene. Hans Excell. Otte Krag toeg sig den Besværing at løbe alle Specier igiennem og Confererede med dennem om Taxten, som da endelig i Hans nærværelse blev sat, og siden tillige paa Adelen Vegne bevilget.

Om eftermiddagen Kl. 2 holdte de Geistlige i Conventhuuset een Samling, og Conciperede noget, som de paa Capitlernes og Ministerii vegne vilde have indført i Erklæringen om den i Otte Krags nærværelse satte Consumptions Taxt, som til Hs Mt skulde overleveres. Ikke destomindre blev endnu fra denne Dag og til den 8de Octobris ideligen yppet Tvistighed imellem Adelen og de andre Stænder om Consumptions Paalæg.

Imidlertid havde de mindre Stænder, som meldt er, gjort Forslag om Lænenes Indkomster at kunne af Kongen lade opbære til Statens almindelige nytte. Men Raadet hensaae til Lænene, at Adelstanden dem ubeskaaret beholde kunde, og at Kongen kunde have saa store Intrader af Consumptionen, som de vilde foreskrive Geistligheden og Borgerstanden, saa høi, at Kongen behøvede ikke Lænene. Men om den fattige Almue kunde udstaae saadan Consumption gjorde de sig ingen Tanker, naar Adelstanden ikkun kunde Conserveres.

Stænderne formærkede vel, at Kongen var af Haand. fræstningen saa hart bunden, at Hans Mayt ei kunde betage Adelstanden Lænene til Consumptionens forringelse, hvorpaa man strax her efter hemmelig begyndte paa at faae denne store Anstøds Steen af Veien røddet.

Onsdagen den 19 September Klokken 1 over Middag, vare de Geistlige hos Stændernes Deputerede i Bryggernes Lagshuus tilstæde, hvor disse tvende Stænder for sig underskreve bemelte Instrument, som de havde forfattet om Consumptions Tolden, og deres i Otte Krag's nærværelse fastsatte Taxt. De Vilkaar, hvormed de, paa Hs K. Mayts naadigste Behag, den vilde indgaae, opregner følgende: 1., at den skal vare 3 aar, og ei Længere. 2., at Alle ingen undtagen, hvad frihed de have, samme Consumption til Rigets høie Fornødenhed skulle udgive. 3. Undersaatterne imidlertid ei med nogen Anden Paalæg, Skat eller Tynge, med hvad Navn det nævnes kan, at belægges. 4. Provsterne at indkræve de Geistliges Andeel, og hver Fierding-aar Bisperne tilskikke. 5. At samme Consumption til Militien og Fæstningerne anvendes; hvad øvrigt bliver med alle andre Kronens Indkomster at bruges til Floden, Hofholdningen og Giældens Afbetaling, dog hver Kiøbstæd at nyde den tiende Part til Stadens fornødne Udgift. 6. At Commissarier af Adelen, Geistligheden og Borgerstanden maae forordnes, som med Indtægt og Udgift kunde have Tilsyn, paa det all mistanke Mellem Stænderne kan forekommes, og at samme Commissarier maa have fri Tilgang til Hs K. Mt.

Ligesom Geistligheden og Borgerstanden allerede for nogle Dage siden havde til de 3de Deputerede Rigs-Raad indgivet deres Erklæring paa den ved Herredagens Aabning af Rigets Hofmester i Hs Mts nærværelse giorte proposition, saa finder jeg, at Adelstanden i Dag først har undertegnet et af dennem til samtlige Rigs-Raad opsat Svar paa bemeldte ved Rigets Hofmester og siden ved de 3de forordnede Rigs-Raad fremgivne Proposition.

Samme Adelen's Svar og Erklæring er ligesaa vidløftig, som de andre Stænders, og for Historiens Oplysning ikke mindre mærkværdig, i det den giver nogen Afridsning paa saavel Landets Tilstand efter Krigen,

som Gemytternes Beskaffenhed. De berømme derudi Hs Mayts Fader-Kongelige Omhue for Fædernelandet, og den Æmhed, med hvilken Hs Mt Lader sig Undersaatternes Betryk og elændige Tilstand gaae til Hierte, de tilstaar, Aarsagen dertil at være, at en Part, som Krigen skulde føre, ikke haver ladet see deres Skyldighed, enten i at Commandere eller parere, hvor over vii for tiilig bleve overiilede, førend vii tænkte at kunde eller burde være slagne paa Flugt; Saa vi for Freed at nyde maatte bort give det, som vi aldrig kunde have tabt, om enhver i begyndelsen havde giort sin Devoir: De begierer, Hs K. Mt vilde lade examinere sine Krigs Betienters slette Forhold med Landets og Fæstningernes overgivelse, med andre deres Forseelser, samt Insolentier, som i og efter Krigen paa Landet ere begangne, og derpaa Exempel statuere uden Personers Anseelse, paa det den skyldige fra den uskyldige kan blive kiendt, og Nationen fra vanrygte befries, dennem derimod, som med Liv og Blod, Gods og Formue troeligen og vel have tient, med Kongelig Naade belønne, Hvorved Hs. Mt skulle vinde sine troe Undersaatteres Hierter og opmuntre dem til skyldig Troeskab, at vove Liv og Blod samt det øvrige af Formuen. I Henseende til den Undsætning, Hs Mt. og Riget behøve, holde de det for deres og Alle Stændernes Skyldighed, at giøre Alt, hvad de for maae, men forud bede, de denne Erindring maae holdes dem tilgode, hvad Indkomst Riget har tabt, ved de ulykkelige Freeds Tractater i Sundet ved Skaanes og andre Landes Cession, ved Rigets Gods, som til Gielden er udlagt, med viidere, og hvor nødvendigt det vil være at Menagere saa vel ved Hoffet, som ved Militien og de andre Rigets Udgifter. De begierer derfor, at der maatte giøres Overslag over det mindste Qvantum, som til Hoffets, Flodens og Militiens Fornødenhed behøves, betragtede Landets Armod, i Synderlighed Bondens og Adelstandens, som i denne Krigs Tiid meest haver liidet og udstaaet. Til Flodens Bestyrkelse,

som Rigets beste vælde og Forsvar, kunde og Trafiquens Fortsettelse mægtig hielp. Fæstningerne, som maatte hielpes og formeeres, vil de Hs Mt betroe gode indfødde Danske Mænd, og paa dennem sette sin Kongelige Fortrolighed, anseende at Nationen ved fremmedes foredragelse, snarligen kan komme i Foragt. Landet ikke med større Militie at betynges, end det kan underholde, efter som det baade af Fiender og Allierede er ruineret, ja af endeel vore egne, som skulde ladet sig bruge til Rigets Forsvar, ikke meget bedre end af Fienden, medhandlet. Saa mange Fod folk at holde, som Fæstningerne kunde med besettes. Land Militien paa nye at blive oprettet, og af indfødde Danske Commanderet, De fremmede Ryttere at afskaffes, og endeel af de mange Generaler og Stabs Personer, aftakkes. Til alt dette at bringe i Stand var Gavnligt, at efter Haandfæstningen en Rigets Marsk blev sat, hvortil Rigets Raad vilde søge at disponere Hs Mt, saavel som og til Rigets Raads Tal at fuldt gjøre, og en Kongelig Cancellar at forordne. Rigets Marsk og Rigets Admiral maatte efter gammel Skik behielpe sig med deres Læne, de andre høie officiers og saa forsynes med Læne, og Canonicater, ligesom deres Charger vare til, og saa vit de kunde tilrekke, de øvrige da at tillægges vis Løn og Besoldning; dog ingen at nyde Beneficia, uden de, som kiendes Capable til Fædrene Rigets, enten Civile eller Militaire Tienester. og ligesom Regimenterne og Compagnierne paa Folk kunde forstærkes; saa maatte Officerernes Tal i Freds Tid forringes.

Endog den begierte Consumption er en besværlig Udgift, i det den skierer saa dybt i Privilegierne, erbyde de sig dog, af fremmed Øll og Vin, samt alle andre Vahre, som de Kiøbe i Kiøbstæderne til Huusholdningens Behov at give Lige med andre Stænder, dog, at det alleneste skeer paa 3 aar, og for Posteriteten uden Præjudice paa deres Privilegier. De forbeholde sig ogsaa, at alle Adelige Gaarde, og hvor de

paa Landet holde Dug og Disk, blive forskaanede. De indstille, om ikke Sorøe Accademie og Herlufsholms Skole for Consumption bør være befriede. De bede, Rigets Raad vel betragte, at dersom Adelstanden undergiver sig Consumption af deres Fortæring og af Fæemom paa deres Gaarde, da give de bort all den Frihed, de have, at der siden ingen Forskiel er paa en Adelsmand og en Bonde, uden Navnet allene; dog vægre de sig ikke ved at bevilge, at deres Ugedags Tienere, som altid have været frie for Skat, maa udgive saadan Consumption og Qvæg-Skat lige med andre, og ellers de selv naar de i Kiøbstæderne ere, af hvad de der Consumere. De finde det ikke raisonabel, at Kiøbenhavns Borgere sig her imod besvære, under Pretext af de Adelige Friheder, de have bekommet, og det synes, ligesom de derved skulle nyde meere Frihed end Adelen nogen Tid haft have, Adelen der imod tabe al deres Frihed, og lige med Bonden bære Tyngene. De formeene derfor, at ligesom Borgerne gøres ligemed Adelen i deres Frihed, var det ikke ubilligt, at Adelen ogsaa lige med dennem nød Frihed til Kiøbmandskab og deslige. De beraabe sig paa deres Rostieneste og andre store Besværinger og Omkostninger i Hs Mts Tieneste, som de andre Stænder ere fri for. Endelig foreslaar de, hvorledes de eragte, at den bevilgede Consumption best kan indkræves og Administreres: 1. At en nøye Lighed holdes, og en ikke meere end en Anden sees igiennem fingre med. Underslæb og modvillie uden Persons Anseelse at straffes. 2. At Adelen, som der selv Altiid har haft Frihed, at legge deres Tienere i Skat, nu og maatte indkræve Consumptions Skatten hos deres Bønder: vil nogen ikke, da Hs Mts Betiente det at forrette i Husbondens eller Fuldmægtigens nærværelse. 3. Ved Consumptions Betientes Valg, uden vild, Venskab og particulaire Interesse at sees paa ærlige og dygtige indfødde Danske, de utroe og forsømmelige at straffes paa Penge til Landkisten. 4. At Be-

stillingerne bleve saaledes deelede, at hver sin visse Slags Consumption kunde vide og deraf have sin Løn. 5. At af Consumptions Skatten maatte Deputeres et vist slags til Hofholdningen. 6. et vist Slags til Militien. 7. et vist Slags til Flodens Fornødenhed. 8. et vist quantum til Kronens udsatte Gods at indløse. 9. noget vist deraf at indlegge i Land-Kisten til et Forraad og en Nød-Penge, 10. Aarligen at gøres Regnskab derfor udi visse Deputeredes nærværelse, af alle 3 Stænder. 11. Med det stemplede Papiir begierede at maatte forblive efter forrige trykte Forordning (a). Hvad Consumptions Species angaar, bevilger Adelen, at deres Bønder og Ugedags Tienere maae give af alt Slags Korn, som maales, efter den af alle Stænderne samtykte Taxt, desligeste Qvæg-skat af alt det, som er over Aar gammelt indtil Gies og Høns. Hvorimod de bede Rigets Raad ville forskaffe dem Hs. Mts Kongelige Revers, at saadan Bevilling skal være dem upræjudicerlig i deres vel herbragte Adelige Privilegier, at alle Adelige Sæde-Gaarde, og hvor, paa Landet Adelen holder Dug eller Disk, maae være frie for denne Consumption og Qvægskat, at samme Bevilling efter 3 aars forløb skal ophøre, at Consumptions Midlerne ikke skal anvendes til andet end Rigets Tarv og nødvendige Udgifter, at de og deres Tienere imidlertid ikke med nogen Skat, Contribution eller Inqvartering besværes og endelig at Reduktionen og Aftakningen uden Op- hold maatte foretages.

Torsdagen den 20 September — — —.

(a) Denne Forordning var af 1ste October 1660. Blev ophævet og forandret ved en nye Forordning af 28 Novbr 1660.

Efterretninger

om

Sorø Akademis Skole og Opdragelsesanstalt

i Skoleaaret 1880—81

af

Dens Rektor.

Afgangsexamen.

a. Fra de studerende Klasser.

I Slutningen af forrige Skoleaar indstillede sig til Afgangsexamen 7 Elever og 2 skolesøgende Disciple, nemlig:

1) i den sproglig-historiske Retning:

Gregers Kristian Jakobsen Kokholm Bjerre, Søn af afd. Kjøbmand B. i Hygom i Jylland, Elev,

Jens Petersen Lind, Søn af Propr. L. til Skovgaard paa Bornholm, Elev,

Karl Kristian Henrik Holberg, Plejesøn af Pastor Krog-Meyer i Nidløse, skoles. Discipel,

Avgust Reenberg Flagstad, Søn af Pastor emer. F. i Kbhvn., Elev,

Jens Peter Nikolaj Østergaard, Søn af Inspektør Ø. paa Sorø Amts Sygehus, skoles. Discipel,

Andreas Boghart Richter, Søn af Pastor R. i Boslunde, Elev, og

Frederik Jens Vilhelm Madsen, Søn af Skuespiller M. i Kjøbenhavn, Elev,

2) i den mathematisk-naturvidenskabelige Retning:
 Johannes Kristian Magnus Rump, Søn af Byfoged og
 Borgmester R. i Korsør, Elev, og
 Hans Winther, Søn af Provst W. i Gimlinge, Elev.

De bestode med de Karakterer, som ses af omstaaende Tabel.

Som Censorer fungerede Medlem af Undervisningsinspektionen, Professor Dr. Steen i Matematik, Naturlære og Engelsk, Rektor Dr. Forchhammer i Latin, Græsk og Historie, Professor Sick i Fransk, Adjunkt H. Hoff i Dansk og Oldnordisk og Dr. phil. Paludan i Tysk.

b. Fra Realklasserne.

Afgangsexamen fra øverste Realklasse toges i Slutningen af forrige Skoleaar af 3 Elever og 1 skolesøgende Discipel, nemlig:

Axel Valdemar Schou, Søn af afd. Redaktør og Bogtrykker S. i Ringsted,
 Kristian Henrik Friis Hattensen, Søn af Gouvernementssekretær H. paa St. Thomas, Elev,
 Alfred Julius Wiboltt, Søn af Kjøbmand W. i Nakskov, Elev, og
 Otto Vilhelm Mandrup Poulsen, Søn af Snedker P. i Sorø, skoles. Disc.,
 der alle bestode med de Karakterer, der ses af omstaaende Tabel.

Ved denne Examen deltog Medlem af Undervisningsinspektionen Professor Dr. Steen i Censuren i Matematik, Dr. phil. Paludan i Tysk, og efter Indbydelse af Rektor Amtmand Kherre Vedel i Engelsk,

Kapellan Glahn i Historie, Akademilæge Gjellerup i Naturhistorie og Apotheker Glahn i Naturlære.

I 4de Klasse underkastede 12 Elever og skolesøgende Disciple sig Hovedexamen. Af disse udgik 1, Frederik Ludvig Peterseu, Søn af afd. Pastor P. paa Orø, strax efter Examen og 1, Hjalmar Thorkil Bryde, Søn af Grosserer og isl. Kbmd. B. i Khhv., senere efter at være opflyttet i 5te Klasse. Disses Karakterer ses ligeledes af omstaaende Tabel.

Ved 4de Klasses Hovedexamen deltog Medlem af Undervisningsinspektionen, Professor Dr. Steen i Censuren i Mathematik, Prof. Sick i Latin, og efter Indbydelse af Rektor Amtmand Kherre Vedel i Historie og Apotheker Glahn i Naturlære.

Karakterer ved Afgangsexamen.

50

	Dansk			Fransk.	Engelsk.	Historie.	Latin			Græsk.	Naturlære.	Points.	Hoved-karakter.	
	fri Opg.	bund. Opg.	Old. nord.				skrift-lig.	mundt-lig.	ex. temp.					
K. Bjerre . .	Mg.	Mg.?	Ug.?	Mg.?	Mg. +	Mg.	Mg.	G. +	Mg.	Mg.	Mg.	96	Første.	
J. Lind . . .	Mg.?	G. +	Mg.	G. +	Mg.	G.?	G. +	G. +	Mg.	Mg.?	G. +	81	Anden.	
K. Holberg .	Mg.?	G.	Mg.	G.	Mg.	G. +	G.	Mg.	Mg.	Mg.	Mg.	87	Første.	
A. Flagstad .	Mg.?	G. +	Mg.?	G.?	Mg.?	G. +	G.	Mg.?	Mg.?	G.	Mg.?	77	Anden.	
N. Østergaard	G.	G. +	Mg.?	G.	Mg.?	G.	G.	Mg.?	G.	Mg.?	G. +	78	Anden.	
A. Richter . .	Mg.	Mg.	G. +	Tg.	G.	G.?	G.	Tg. +	G.?	G.?	G.	57	Tredie.	
J. Madsen . .	G. +	G. +	Tg.	G.	G.	G.	G.?	G.	G. +	Tg.?	Mg. +	56	Tredie.	
	Dansk			Fransk.	Engelsk.	Historie.	Arithmetik		Geometri		Naturlære		Points.	Hoved-karakter.
	fri Opg.	bund. Opg.	Old. nord.				skrift-lig.	mundt-lig.	skrift-lig.	mundt-lig.	mek.	kem.		
J. Rump . .	G.	G.	Mg.	G.	Mg.?	Ug.?	Ug.	Ug.	Ug.?	Ug.	Ug.	Ug.?	96	Første.
H. Winther .	G.?	Tg. +	Mg.?	Mg.?	G.	Mg.	Tg.	Mg. +	G. +	Mg.?	Mg.	Mg.?	78	Anden.

	Dansk.	Tysk.	Fransk.	Engelsk.	Historie.	Geografi.	Arithmetik.	Geometri.	Naturlære.	Naturhistorie.	Points.
A. Schou . .	Mg. ?	G.	Mg. ?	Mg.	Mg. ?	Mg. ?	G. +	Mg. ?	Mg. ?	Mg. ?	69
K. Hattensen	Mg. ?	G.	Mg. ?	Ug. ?	G.	Mg. +	Mg. +	Mg. +	Mg.	Mg.	74
A. Wiboltt .	G. ?	Tg. +	Tg. +	Mg. ?	Tg. ?	Mg. ?	Mg.	G. ?	Mg. ?	Mg. ?	49
O. Poulsen .	G. ?	Tg.	Mg. ?	G. +	G.	Ug. ?	Mg.	G. +	Mg.	Mg. +	62
				Latin.					Græsk.		
H. Bryde . .	G. +	Mg. ?	G. +	G. +	Mg. ?	Mg. +	G.	Tg. +	Mg. ?	Mg. ?	63
F. Petersea .	G.	G.	G.	Tg.	Mg.	Mg. ?	Tg. ?	G.	G.	G.	44

Skolens Lærere.

Inspektionsforretningerne have været fordelte mellem de samme Lærere, som i forrige Skoleaar. Foruden de ældre Lærere har Cand. polyt. C. I. C. Lauritzen været antagen som Timelærer i Mathematik i Anledning af, at Ministeriet u. 24. Juni tillod, at Undervisningen i Realklasserne ogsaa maatte beregnes paa, at nogle Disciple kunde tage Afgangsexamen af lavere Grad ved Udgangen af III Realklasse.

Lærefagene

have været fordelte saaledes:

Rektor, Prof. Dr. Tregder: Latin i V Kl., Græsk i VI Kl. samt en særskilt sproglig Time i VI og V Klasses math. Afdeling	15 Timer.
Overlærer Bang: Latin i VI og III Kl., Græsk i V Kl. og en særlig sproglig Time i III Klasses math. Afdeling . .	20 —
Overlærer Moth: Tysk i II Kl., Fransk i V Kl., Engelsk i VI og V Kl. samt Realklasserne, Geografi i IV Realkl. .	25 —
Overlærer Ibsen: Naturlære i alle Klasser	24 —
Overlærer Lorenzen: Naturhistorie i alle Klasser, Geografi i III og I Kl. samt III og I Realkl., Skrivning i IV Realkl.	26 —
Adjunkt Th. Hansen: Tysk i IV, III og I Kl. samt IV og I Realklasse, Religion i alle Klasser undt. VI og V. . . .	24 —

Adjunkt Kiellerup: Geografi i II Kl. og II Realkl., Fransk i IV og II Realkl.	10	Timer.
Adjunkt Corfixen: Matematik i V, IV og III Klasse	22	—
Adjunkt Rosing: Latin i I Kl., Græsk i IV Kl., Historie i V, III og I Kl. samt IV og I Realkl.	24	—
Adjunkt Hoff: Dansk i VI, V og III Kl. samt IV Realkl., Latin i II Kl., Græsk i III Kl.	25	—
Adjunkt Wørmer: Dansk i IV og II Kl. samt III og I Realkl., Fransk i II Kl. og III Realkl., Latin i IV Kl. . . .	24	—
Adjunkt Michelsen: Dansk i I Kl., Reli- gion i VI og V Kl., Fransk i VI, IV og III Kl.	23	—
Adjunkt Thaarup: Matematik og Regning i VI Kl. samt IV og I Realkl. . . .	22	—
Adjunkt Lunddahl: Tysk i III og II Real- klasse, Historie i VI, IV og II Kl. samt III og I Realkl., Geografi i IV Kl. .	25	—
Tegnelærer, Medlem af Kunstakademiet Dalsgaard: Tegning i Realklasserne samt II og I Kl.	10	—
Musiklærer, Organist Siboni: Sang og In- strumentalmusik	17	—

Undervisningen i Instrumentalmusik gives udenfor den egentlige Skoletid. De Disciple i 6te og 5te Kl. samt i 4de Kl. og 4de Reakl., der ikke deltog i Sang, sysselsættes i Timen med Gymnastik, Disciplene af 3die Kl. og 3die Realklasse dels med Gymnastik, dels med Skrivning, de øvrige ikke syngende Disciple med Skrivning.

De gennemgaaede Pensa

have i Skoleaaret 1880—81 været følgende:

Dansk.

- I Kl. (Michelsen). Pios og Wimmers Læsebog for de lavere Klasser brugt til Oplæsning og Analyse. Bojesens Sproglære. For Klassen er oplæst forskellige Værker (Svend Dyrings Hus, Elverhøj, Eventyr paa Fodrejsen). 6 Stile om Maanedens (Gjenfortælling).
- I Reakl. (Wørmer). Wulffs og Pios og Wimmers Læsebøger brugte til Oplæsning og Analyse. Bojesens Sproglære. 2 Stile om Ugen.
- II Kl. (Wørmer). Enkelte Værker oplæste. Forskjellige Læsebøger brugte til Oplæsning og Analyse. En Skolestil om Ugen.
- II Reakl. (Michelsen). Forskjellige Værker forelæste. Pios og Wimmers Læsebog brugt til Oplæsning og Analyse. Bojesens Sproglære repeteret. En Skolestil om Ugen.
- III Kl. (Hoff). Forskjellige Værker forelæste. Af og til Øvelse i Oplæsning af Prosa og Poesi. To

- Hjemmestile om Maaneden. Med Klassens matematiske Afdeling er i en særlig Time blandt andet læst en Del af Wilsters Oversættelse af Odysseen.
- III Realkl. (Wørmer). Værker af forskjellige Forfattere oplæste. En Time om Ugen Analyse. En Stil om Ugen.
- IV Realkl. (Hoff). W. Horns og Borchsenius's Læsebog S. 1—250 oplæst af Disciplene. Af og til et Digterværk forelæst. En Hjemmestil om Ugen.
- IV Kl. (Wørmer). Oplæsning af forskjellige ældre og yngre Forfattere. To Stile om Maaneden.
- V Kl. (Hoff). Islandsk: Udtog af Wimmers Formlære. Læst og repeteret Wimmers Læsebog S. 1—36, 45—55, 108—121 og 129—135. Dansk: Litteraturhistorien til 1750. Der dvæledes især ved Runerne., Sprogprøver af Gammeldansk, Folkevisen og Holberg. En Stil om Ugen.
- VI Kl. (Hoff). Islandsk: Til Afgangsprøven opgives Wimmers Læsebog S. 9—36, 45—55, 74—95, 108—121 og 129—135 samt Hoffis og Hofforys Læsestykker, 2det Hæfte. Deraf er i Aarets Løb læst af nyt Læsebogen S. 45—55 og 74—95 samt Læsestykkerne; det øvrige samt Wimmers Formlære repeteret. — Svensk: I Skoleaarets første Halvdel læstes kursorisk Halvdelen af Hammerichs Læsestykker og Runebergs Fänrik Stål I. — Norsk og dansk Litteraturhistorie fra Reformationen til vor Tid. En Stil om Maaneden. — For den mathem. Afd. af VI og V Klasse har Rektor i en særlig Time forelæst udvalgte Stykker af flere græske Digtere i dansk Oversættelse.

Tysk.

- I Realkl. (Th. Hansen). Møllers og Nyeborgs Læsebog for Mellemlklasser S. 117—125, 147—149, 270—277, 280 og ud. Hjorts Sproglære ved Kaper fra § 16—107.
- I Kl. (Th. Hansen). Samme Læsebog S. 82—101, 117—125, 147—149, 284 og ud. Simonsens Formlære § 14—106.
- II Kl. (Moth). Samme Læsebog S. 168—185, 197—243. Simonsens Formlære fra § 14 til 104.
- II Realkl. (Lunddahl). Samme Læsebog S. 149—168, 215—220, 262—311. B. tillige S. 185—215. Af Hjorts Sproglære ved Kaper Formlæren og Dele af Syntaxen. Holbechs og Petersens Materialier § 32—78 mundtlig. A. to Hjemmestile om Ugen efter samme Bog.
- III Kl. (Th. Hansen). Møllers og Nyeborgs større Læsebog S. 91—97, 132—140, 148—157, 170—188, 212—222, 237—251. Simonsens Formlære fra § 14 med Forbigaaelser.
- III Realkl. (Lunddahl). Samme Læsebog S. 7—45, 171—195, 336—353, 410—421. B. desuden Kapers Læsebog for højere Klasser S. 1—35, 52—54, 64—77, 96—147. Simonsens Formlære og M. Funchs Syntax repeterede. A. ugentlig 2 Skolestile, ofte mundtlig Oversættelse.
- IV Realkl. (Th. Hansen). Samme Læsebog S. 241—260, 276—280, 293—329, 336—375. Simonsens Formlære repeteret med Forbigaaelser; noget af M. Funchs Syntax. 1 Stil om Ugen; mundtlig Stil efter Holbechs og Petersens Materialier og Eibes 100 Timer. Kursorisk Læsning af Læse-

bogen og af Kapers og Simonsens Læsebog for de højere Klasser.

- IV Kl. (Th. Hansen). Samme Læsebog S. 12—221, 237—260, 293—316, 320—336. Simonsens Formlære repeteret fra § 14 med Forbigaaelser. Kursorisk Læsning af Goethes Prosa v. Schaefer, Schillers Wallensteins Tod og Læsebogen.

Fransk.

- I Kl. (Michelsen). Sicks Læsebog for Mellemlklasser S. 1—57. Formlæren efter Jungs Grammatik. Mundtlige Stiløvelser.
- I Realkl. (Michelsen). Samme Læsebog S. 1—57. Formlæren efter Jung.
- II Kl. (Wørmer). Samme Læsebog S. 59—68, 96—119, 121—128, 132—137, 141—150, 206—219. Formlæren efter Garrigues. Mundtlig Oversættelse fra Dansk til Fransk efter Garrigues' Elementarbog.
- II Realkl. (Kiellerup). Samme Læsebog S. 51—68, 96—119, 121—125, 132—137, 141—150, 206—213. Formlæren efter Garrigues.
- III Kl. (Michelsen). Sicks Læsebog for højere Klasser S. 1—6, 15—24, 72—80, 153—171, 247—266, 310—334. Formlæren efter Garrigues, Stiløvelser efter sammes Elementarbog.
- III Realkl. (Wørmer). Samme Læsebog S. 1—6, 15—24, 44—53, 72—80, 87—97, 117—137. Formlæren efter Garrigues.
- IV Kl. (Michelsen). Samme Læsebog S. 137—180, 196—230, 310—334. Formlæren efter Garrigues. Jævnlig Stiløvelser efter Garrigues' Elementarbog. En Gang om Ugen Extemporallæsning.

- IV Realkl. (Kiellerup). Samme Læsebog S. 72—80, 137—171, 180—196, 247—266, 310—334. Formlæren efter Garrigues. En Gang om Ugen Extemporallæsning.
- V Kl. (Moth) Baruels og Michelsens Prosastykker S. 1—101, 121—149, 204—229, 306—343. 411—430. Ordføjningslæren efter Sick til Kap. 8. To Stile om Ugen. En Gang om Ugen mundtlig Stiløvelse og Extemporallæsning eller et hjemmel. Pensum opgivet.
- VI Kl. (Michelsen). Samme Bog S. 1—62, 101—121, 149—161, 171—215, 257—306, 343—357, 371—411; V. Hugo: Hernani. Staafs Anthologi brugt til Extemporallæsning. 2 Stile om Ugen.

Engelsk. (Moth.)

- I Realkl. Løkkes Læsebog for Begyndere S. 1—65. Rosings Formlære til § 53.
- II Realkl. Samme Bog S. 54—126 og Løkkes Læsebog for Mellemlasser S. 1—55 med Undtagelse af Digtene. Rosings Formlære til § 53.
- III Realkl. Løkkes Læsebog for Melleml. S. 1—111. Rosings Formlære.
- IV Realkl. Samme Bog S. 147—221, 225—240. Desuden repeteret S. 1—111. Rosings Formlære. En Gang om Ugen Extemporallæsning eller et hjemmelæst Pensum opgivet.
- V Kl. Samme Bog S. 1—23, 29—88. Rosings Formlære til § 53.
- VI Kl. Samme Bog S. 88—97, 120—166, 212—238. Desuden repeteret S. 1—23, 40—88. Rosings Formlære. En Gang hver 3die Uge Examination i et hjemmelæst Pensum eller Extemporallæsning.

Latin.

- I Kl. (Rosing). Forchhammers Læsebog og det vigtigste af Madvigs Formlære.
- II Kl. (Hoff). Wellers Læsebog af Livius S. 1—51. Madvigs Sproglære benyttet under Læsningen. To Stile om Ugen efter Iversens Stiløvelser, 1ste Kursus,
- III Kl. (Bang). Sallusts Jug.; Ciceros Tale for Kong Dejotarus. Madvigs Sproglære repeteret. Ugentlig 3 Stile, hvoraf den ene paa Skolen.
- IV Kl. (Wørmer). Livius, 24de Bog; Ciceros Tale for Roscius fra Ameria; Blochs Udvalg af Ovid, 1ste H. S. 1—16, 24—42, 48—53. Ugentlig 3 Stile.
- V Klasses sprogl. Afdeling (Tregder). Statarisk læst og repeteret: Livius, 24de Bog; Ciceros Taler for Milo og Archias; Tusculanae, 1ste og 2den Bog; Virgils Æneide, 3die og 4de Bog; Horats' Oder, 3die og 4de Bog. Kursorisk: Livius, 21de Bog, Cic. Tusc, 5te Bog, Henrichsens Opgaver S. 1—22 og fra 68 ud. Ugentlig en skriftlig Oversættelse fra Latin til Dansk efter Henrichsens Opgaver.
- VI Klasses sprogl. Afd. (Bang). Statarisk læst og repeteret: Udvalg af Tacitus ved Bricka og Thomsen S. 1—52; Horats' Breve med A. P. Repeteret: Livius, 22de Bog; Ciceros Taler mod Catilina, de officiis, 1ste og 2den Bog; Virgils Æneide, 1ste og 2den Bog; Horats' Oder, 1ste og 2den Bog. Kursorisk er læst: Livius, 23de Bog, af Flemmers Sølvalderens Forfattere: Plinius, Quinctilian og Tacitus, Terent. Andria, 1ste Bog af Ciceros Breve. Ugentlig en skriftlig Oversættelse fra Latin til Dansk. Bojesens Antikviteter og Tregders Litteraturhistorie.

Græsk.

- III Klases sproglige Afd. (Hoff). Lunds Læsebog S. 7—29 og det tilsvarende af Tregders Formlære.
- IV Klases sproglige Afd. (Rosing). Bergs Udvalg af græske Historikere S. 43—88; Hom. IL, 1ste Bog.
- V Klases sproglige Afd. (Bang). Herodots 8de Bog og 9de Bog til Kap. 77; Hom. Iliade, 2den—7de Bog. Tregders Mythologi,
- VI Klases sprogl. Afd. (Tregder). Af nyt er læst og repeteret: Xen. Mem., 1ste Bog; Plat. Apol.; Demosthenes' olynthiske Taler; Tregders Anthol. til S. 41. Det i forrige Aar læste er repeteret, nemlig Herodots 8de Bog fra Kap. 57 og 9de Bog; Hom. Od., 3die—8de Bog. Det vigtigste af Tregders Mythologi og Litteraturhistorie.

Religion.

- I Kl. (Th. Hansen). Balslevs Forklaring § 1—82. Af Assens' mindre Bibelhistorie det G. T. Fire Psalmer.
- I Realkl. (Th. Hansen). Balslevs Forklaring § 1—82. Af Assens' mindre Bibelhistorie det G. T. til 9de Afsnit. Fire Psalmer.
- II Kl. (Th. Hansen). Balslevs Forklaring. Af Assens' mindre Bibelhistorie det G. T. og af det N. T. 2det og 3die Afsnit. Fire Psalmer.
- II Realkl. (Th. Hansen). Balslevs Forklaring. Af Assens' mindre Bibelhistorie det G. T. til 8de Afsnit og N. T., 2det og 3die Afsnit. Fire Psalmer.
- III Kl. og III Realkl. (Th. Hansen). De ukonfirmerede Disciple have repeteret Balslevs Forklaring. Assens' Bibelhistorie. En Gang om Ugen er i Reglen en Prædiken oplæst. De konfirmerede Disciple

have fra Slutningen af Maj været samlede med de ukonfirmerede. Forskjellige religiøse Oplæsninger og Meddelelser.

V og VI Kl. (Michelsen)). Til Læsningen af udvalgte Stykker af det G. og N. T. er knyttet en Udvikling af Hovedpunkterne i den kristelige Tros- og Sædelære.

Historie.

- I Kl. (Rosing). Bohrs Middelalderens Historie til de store Opdagelsesrejser.
- I Realkl. (Lunddahl). Blochs Lærebog for Realskoler til S. 104.
- II Kl. (Lunddahl). Thriges Nordens Historie til 1523. Bohrs Middelalderens Historie fra Opdagelsesrejserne.
- II Realkl. (Rosing). Blochs Lærebog fra Middelalderen og ud.
- III Kl. (Rosing). Thriges Nordens Historie fra 1523 til vore Dage. Bohrs nyere Historie fra Reformationen til 1789.
- III Realkl. (Lunddahl). Blochs Lærebog: den nyere Tid. B. desuden repeteret Oldtiden og Middelalderen.
- IV Kl. (Lunddahl). Bohrs nyere Historie fra 1804—1815. Thriges Oldtidens Historie.
- IV Realkl. (Rosing). Det hele Kursus repeteret efter Bloch.
- V Kl. (Rosing). Bohrs nyere Historie fra 1815 til vore Dage. Repeteret Thriges Nordens Historie og Bohrs Middelalderens Historie samt Tiden fra 1789—1815.

VI Kl. (Lunddahl). Det hele Kursus repeteret efter Bohr og Thrige (Oldtidens og Nordens Historie).

Geografi.

- I Kl. og I Realkl. (Lorenzen). Erslevs Lærebog Nr. 2 til Tyskland.
- II Kl. og II Realkl. (Kiellerup). Samme Bog fra Tyskland til Afrika.
- III Kl. (Lorenzen). Samme Bog: Asien, Afrika, Amerika og Avstralien.
- III Realkl. (Lorenzen). Samme Bog: fra Nordevropa til Tyskland, Afrika, Amerika og Avstralien. B. hele Bogen, med enkelte Undtagelser.
- IV Kl. (Lunddahl). Samme Bog repeteret.
- IV Realkl. (Moth). Samme Bog repeteret.

Mathematik og Regning.

- I Kl. (Lauritzen). J. Petersens Arithmetik, de 4 første Regningsarter, Polynomers Division og Ligninger af 1ste Grad. Praktisk Regning efter Bokkenheuser (Brøkgregning, Reguladetri, Kurs- og Procentregning). Geometri: Kort Udsigt over let anskuelige Rumstørrelser. Hjemmeopgaver 1 Gang ugentlig.
- I Realkl. (Thaarup). Bokkenheusers Regnebog for Mellemlasser §§ 2, 3, 5 og 6. Arithmetik: Regning med Bogstavstørrelser, hele og brudne; Ligninger af 1ste Grad. Geometri: Kort Udsigt over let anskuelige Rumstørrelser. Hjemmeopgaver 2 Gange ugentlig.
- II Kl. og II Realkl. (Lauritzen). Arithmetik: J. Petersens Lærebog, 1ste Del, er læst og repeteret fra Potens ud (med enkelte Forbigaaelser). Praktisk

- Regning efter Bokkenheuser (blandede Opgaver, sammensat Forhold og Delingsregning). Skriftlige Hjemmearbejder 1 à 2 Gange ugentlig. Geometri: Efter J. Petersen til § 80 (ligedannede Figurer).
- III Kl. (Corfixen). Arithmetik: Efter J. Petersens Lærebog, 2den Del, Rod og Logarithmer. Øvelse i at løse Ligninger af 2den Grad. Praktisk Regning efter Bokkenheuser. Geometri: J. Petersens Lærebog paa de 3 sidste Blade nær. Skriftligt Hjemmearbejde 2 Gange ugentlig.
- III Realkl. (Lauritzen). Praktisk Regning: Bokkenheusers Regnebog for Mellemlklasser; B. desuden regnet efter Regnebog for de højere Klasser. Arithmetik: de manglende Partier i J. Petersens Arithm. og Algebra, 1ste Del, Rod til § 28, 2den Del. A. desuden Ligninger af 2den Grad til Rækker. B. Brugen af Logarithmer og repeteret 1ste Del. Geometri: J. Petersens Plangeometri fra ligedannede Figurer til Fladeindhold og repeteret forfra. B. til-lige Fladeindhold og Udmaaling af Legemer. Geom. Tegning. A. 2, B. 3 Hjemmeopgaver om Ugen.
- IV Kl. (Corfixen). Arithmetik og Geometri efter J. Petersens Lærebøger. Ugentlig 2 Hjemmearbejder. Den math. Afd. Projektionstegning.
- IV Realkl. (Thaarup). Arithmetik: Petersens Lærebog I—II. Regning: Bokkenheusers Regnebog for de højere Klasser. Geometri: J. Petersens Lærebog. Skriftlige Hjemmeopgaver 2 Gange ugentlig. Geometrisk Tegning.
- V Klases mathem. Afd. (Corfixen). J. Petersens Arithm. og Algebra undt. Taylors Formel. Sammes Trigonometri, Sammes Stereometri til 6te Kap.

Projektionstegning. Ugentlig 3 skriftlige Hjemme-
arbejder.

VI Klases mathem. Afd. (Thaarup). Af nyt er læst
Petersens anal. Geometri og af Stereometrien S.
70—76 samt 2det Kap. af Metoder og Theorier.
Repeteret det hele Kursus efter Petersen. Projek-
tionstegning efter Seidelin. Tre skriftlige Arbejder
om Ugen.

Naturlære. (Ibsen.)

III Kl. mathem. Afd. Ørsteds mekan. Fysik til og
med Hæverten. Holtens Naturens alm. Love: Lyd.

III Realkl. a. Holtens Naturens alm. Love: det samme.

IV Kl. mathem. Afd. Lyd- og Lyslære efter Holtens
Naturens alm. Love; det øvrige efter Ørsteds mek.
Fysik, Silfverbergs kemiske Fysik og Johnstrups
Kemiens Grundstoffer med Tilføjelser.

IV Realkl. Læst det befalede Pensum efter Holtens
Naturens alm. Love og Johnstrup, de kem. Grund-
stoffer med Tilføjelser.

V Kl. sprogl. Afd. Holtens Naturens alm. Love: faste,
flydende og luftformige Legemers Ligevægtslære,
Magnetisme og Gnidningselektricitet.

VI Kl. sprogl. Afd. Det hele Pensum læst efter Hol-
tens Naturens alm. Love og Jørgensens Astronomi.

V Kl. mathem. Afd. Ørsteds mekan. Fysik fra Luf-
tens Vægtfylde og Bevægelseslæren ud. Jamins
petit traité de physique: Varmelæren til chap. VI.
Regnet 70 Opgaver efter Ganot og Pierre.

VI Kl. mathem. Afd. Læst det hele Pensum efter Ør-
sted, Jamin og Jørgensens Astronomi. Omtrent
30 Opgaver regnede efter Ganot og Pierre.

Naturhistorie. (Lorenzen.)

- I Kl. og I Realkl. Hvirveldyrene efter Lützens Begyndelsesgrunde Nr. 2. Det linneiske System er gjenemgaaet og Øvelser foretagne i at bestemme Planter.
- II Kl. og II Realkl. Det menneskelige Legemes Bygning og Leddyrene efter Lütken. Omtrent Halvdelen af Planterigets Naturhistorie ved Vaupell og Grønlund.
- III Kl. og III Realkl. Den Halvdel af Planterigets Naturhistorie efter Vaupell og Grønlund, som ikke blev læst i forrige Skoleaar. III R. b. har læst hele Bogen paa enkelte Undtagelser nær.
- IV Kl. og IV Realkl. Det tidligere læste, saavel i Zoologi som i Botanik, er repeteret.
- V Klasses matematiske Afdeling har lært at kjende de vigtigste Mineralier og Bjergarter; dernæst er der meddelt en Oversigt over den alm. Geognosi og Danmarks Geognosi. Geologiens Hovedsætninger af Fogh er benyttet.

Tegning. (Dalsgaard.)

- I Realkl. har i Begyndelsen af Aaret tegnet efter større Omridsfortegninger af Menneske- og Dyrehoveder og sidst paa Aaret efter skyggede Hoveder, Hænder, Planter o. s. v.
- II Realkl. har tegnet efter større Klodser, først blot Omrids, senere ogsaa med Skygge.
- I og II Kl. har haft Øvelse med Passer, Lineal og Ridsefjeder for at gjøres dygtige til med nødvendig Præcision at udføre geometriske Tegninger under Matematiklærers Vejledning. I den Hensigt er der fremstillet et Slags Ornament, dannede

hovedsagelig af lige Linier, Cirkler og Buer, der ere trukne dels med rene Linier, dels med punkterede, dels saaledes, at Frihaandstegning ikke ganske er udeladt.

III Reakl. har fortsat II Realklasses Øvelser, kun at Klodserne have været vanskeligere, i Reglen med krumme Flader, medens disse i II R. vare lige.

IV Reakl. har tegnet efter forskellige Kar.

Skrivning.

I og II Kl. samt I, II og III Reakl. (S. P. Hansen).

Bjerrings Forskrifter. I de studerende Klasser bruges kun engelsk Skrift, i Reakl. tillige gothisk.

IV Reakl. (Lorenzen). Bjerrings Forskrifter.

I Sang have i Aarets Løb 102 Elever og Skolesøgende haft Undervisning. Tillige have 12 Elever hver haft 2 halve Timers ugentlige Undervisning i Instrumentalmusik.

I Riffelskydning deltog i Skoleaaret 1879—80 19 Disciple af 6te og 5te Klasse. Der blev gjort 500 Skud paa 100 Alen (958 Points, 729 Træffere, Sum af Points 1687); 410 Skud paa 200 Alen (729 Points, 641 Træffere, Sum af Points 1370); 205 Skud paa 300 Alen (211 Points, 216 Træffere, Sum af Points 427).

Disciplene.

Ved forrige Programs Udgivelse talte Skolen 135 Disciple, nemlig 80 Elever og 55 skolesøgende Disciple. Af disse udgik 5 før Examen, dimitteredes 13 og udgik 2 efter Examen, saa at der ved det ny Skoleaars Be-

gyndelse fandtes 113 ældre Disciple. Der optoges til samme Tid 44 ny, saa at Skoleaaret begyndte med 157 Disciple. I Aarets Løb ere 13 Disciple udmeldte, hvorimod 2 ny ere optagne, saa at der nu i Slutningen af Maj Maaned er 146 Disciple, der paa nedenstaaende Liste ere fordelte i Klasserne efter Gjennemsnittet af de Pladser, de i Skoleaaret have opnaaet ved Omflytning.

VI Klasse.

A. Den sproglig-historiske Afdeling.

1. Niels Hans Godskesen, f. $2\frac{1}{3}$ 63. (Toldkasserer G. i Aalborg.)
2. Frederik Henning Jørgensen, f. $8\frac{1}{8}$ 63. (Murmester J. i Kalundborg.)
3. Thomas Thomsen, f. $19\frac{5}{5}$ 61. (Kongslejlænding Thomas Jakobsen i Sandevaag, Færøerne.)
4. Otto Nikolaj Møller, f. $15\frac{1}{4}$ 62. (Afd. Sognepræst M. i St. Ols paa Bornholm.)

B. Den matematisk-naturvidenskabelige Afdeling.

1. Ove Holger Krack, f. $18\frac{1}{12}$ 62. (Stadskonduktør, Kapt. K. i Kbhvn.)
2. Louis Karl Frederik Lütken, f. $19\frac{1}{4}$ 63. Amtsforvalter L. i Rønne.)
3. Georg Niels Arboe Hauberg, f. $9\frac{5}{5}$ 62. (Assessor pharm. H. i Kbhvn.)
4. Vilhelm Rosenberg, f. $20\frac{1}{8}$ 62. (Dr. phil. R. i Lyngby.)

Alle ere Elever.

V Klasse.

A. Den sproglig-historiske Afdeling.

1. Hans Georg Heiberg, f. $7\frac{1}{4}$ 64. (Pastor H. i Vemmelev.)

2. Vilhelm Rasmus Andreas Andersen, f. $16/10$ 64. (Provst, Dr. theol. A. i Ringsted.)
3. Kristian Wilster, f. $15/6$ 65. (Afd. Akademilæge W. i Sorø.)
4. Niels Sørensen, f. $28/1$ 63. (Væver S. i Ø. Skjerninge i Fyn.)
5. Søren Ludvig Kristian Nørtoft, f. $15/5$ 65. (Skolelærer N. i Jørsby paa Mors.)
6. Tyge Josias Allese de Fine Bunkeflod, f. $1/10$ 63. (Apotheker B. i Stubbekjøbing.)
7. Valdemar Sofus Ivar Gudme, f. $5/3$ 63. (Sognepræst G. i Ø. Marie paa Bornholm.)
8. Viktor Emanuel Lavrits Haagen Müller, f. $1/5$ 64. (Gaardejer M. i Slaglille.)
9. Emil Friis Buchwald, f. $19/8$ 64. (Propr. B. til Estruplund i Jylland.)

Nr. 3 og 8 ere skoles. Disciple, de øvrige Elever.

B. Den mathematisk-naturvidenskabelige Afdeling.

1. Harald Erik Agnar Rump, f. $2/3$ 63. (Byfoged og Borgmester R. i Korsør.)
2. Niels Peter Schierbeck, f. $20/4$ 64. (Afd. Ingeniør S. i Kbhvn.)
3. Hans Mathias Nielsen, f. $23/4$ 63. (Smed N. i Rønne.)
4. Kristian Henrik Friis Hattensen, f. $19/8$ 63. (Gubernementssekretær, Justitsraad H. paa St. Thomas.)
5. Albert Andersen, f. $7/7$ 64. (Vejinspektør A. i Rønne.)

Alle ere Elever.

IV Klasse.

1. Hans Frederik Zachariassen, f. $26/3$ 65. (Husmand og Gartner Z. i Fjelsted i Fyn.)

2. Hans Peter Jansen Elmquist, f. $9/2$ 65. (Postdampskibsfører E. i Korsør.)
3. Karl Frederik Rosenberg, f. $1/8$ 66. (Broder til Nr. 4 i VI B.)
4. Holger Lund, f. $16/2$ 64. (Pastor L. i Arninge paa Laaland.)
5. Axel Hilarius Kalko, f. $30/6$ 65. (Overretsprokurator K. i Kbhvn.)
6. Jakob Kristensen, f. $20/4$ 63. (Gaardejer Kristen Kristensen i Nidløse.)
7. Visti Johannes Østergaard, f. $27/2$ 63. (Skolelærer Ø. i Søndersted.)
8. Flemming Kristian Hansen, f. $20/6$ 63. (Møller H. i Gjørlev.)
9. Aage Kjellerup Arendrup, f. $16/6$ 65. (Guvernør, Oberst A. paa St. Thomas.)
10. Georg Povl Edvard William Klingsey, f. $23/5$ 64. (Afd. Fabrikant K. i Kbhvn.)
11. Oscar Hilarius Kalko, f. $4/10$ 66. (Broder til Nr. 5.)
12. Holger Prip, f. $21/9$ 65. (Pastor P. i Svenborg.)
13. Valdemar Julius Bülow, f. $11/12$ 64. (Ritmester B., Postmester i Hjøring.)
14. Jakob Kristian Zinn, f. $3/3$ 65. (Afd. Skolelærer Z. i Flinterup.)
15. Adolf Frederik Marius Nielsen, f. $3/5$ 63. Skolelærer N. i Bavelse.)

Nr. 14 og 15 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

Nr. 3 og 9 udgjøre den mathematisk-naturvidenskabelige, de øvrige den sproglig-historiske Afdeling.

IV Realklasse.

1. Albert Frederik Tolderlund, f. $^{29}/_3$ 66. (Kbmd. T. i Præstø.)
2. Henrik Nikolaj Winther, f. $^8/_3$ 63. (Provst W. i Gimlinge.)
3. Oluf Erik Nyborg, f. $^7/_2$ 64. (Forpagter N. paa Zastrov i Fyn.)

Nr. 2 er Elev, de andre skolesøgende Disciple.

III Klasse.

1. Otto Lavrits Angul Larsen, f. $^6/_3$ 66. (Kbmd. L. i Middelfart.)
2. Peter Vilhelm Heise, f. $^{24}/_3$ 66. (Afd. Pastor Dr. phil. H. i Slaglille.)
3. Rudolf Oppermann, f. $^{29}/_6$ 65. (Skovrider O. i Nyrup.)
4. Niels Rothenborg Muus, f. $^{23}/_3$ 66. (Afd. Oberst M. i Ringsted.)
5. Anders Jensen, f. $^{15}/_4$ 64. (Afd. Gaardejer J. P. Andersen i Ramme i Jylland.)
6. Edvard Thomas Jeremias Müller, f. $^{15}/_3$ 66. (Broder til Nr. 8 i V S.)
7. Avgust Jens Jørgensen, f. $^{31}/_8$ 67. (Tømmermester, Løjtn. J. i Kbhvn.)
8. Johan Karl Georg Riedel, f. $^{20}/_9$ 65. (Fabrikant R. i Kbhvn.)
9. Alfred Hannibal Rottbøll, f. $^6/_3$ 64. (Afd. Propr. R. til St. Haabendal i Vendsyssel.)
10. Søren Sofus Wellendorf, f. $^{27}/_{11}$ 65. (Skovrider W. paa Jægerspris.)
11. Povl Gunnarsen Harboe, f. $^1/_11$ 65. (Dampmøller H. i Skælskør.)

12. Kristian Hattensen, f. $29/10$ 64. (Planter og Overvejinspektør H. paa St. Croix.)
13. Axel Frederik Karl Mathias Moth, f. $19/2$ 67. (Overlærer M. i Sorø.)
14. Rud Emil Bayer, f. $24/10$ 66. (Kollektør B. i Rudkjøbing.)
15. Frederik Knudsen, f. $19/10$ 64. (Gaardejer M. Knudsen i Krøjerup.)
16. Ludvig Kristian Østergaard, f. $17/4$ 65. (Inspektør Ø. paa Sorø Amts Sygelus.)
17. Axel Albrecht Borges, f. $24/7$ 66. (Amtsfuldmægtig B. i Sorø.)
18. Mogens Johannes Trautner, f. $14/8$ 66. (Kbmd. T. i Sorø.)

Nr. 6, 8, 13, 16, 17 og 18 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

Nr. 4 og 10 udgjøre den matematisk-naturvidenskabelige, de øvrige den sproglig-historiske Afdeling.

III Realklasse.

1. Kristian Emil Mandrup Poulsen, f. $25/10$ 65. (Snedker P. i Sorø.)
2. Peter Avgust Klavs Bang, f. $13/12$ 64. (Kbmd. B. i Ringsted.)
3. Jakob Christensen, f. $25/6$ 64. (Afd. Kancelliraad C. i Kbhvn.)
4. Jean Peter Petersen, f. $21/12$ 64. (Jernstøber P. i Sønderborg.)
5. Ernst Thomas Staggemeier, f. $28/2$ 64. (Oberstlieutenant S. i Nyborg.)
6. Kristian Edvard Sylow, f. $25/10$ 65. (Afd. Byfoged S. i Korsør.)

7. Karl Kristian Nielsen, f. $^{10}/_7$ 66. (Skibsreder N. i Rudkjøbing.)
8. Johannes Fabricius Mackeprang, f. $^{29}/_8$ 65. (Forpagter M. paa Kiding i Slesvig.)
9. Sofus Karl Adolf Thaarup, f. $^{16}/_{11}$ 64. (Afd. Godsforvalter T. paa Broholm i Fyn.)
10. Jens Peter Christensen, f. $^{19}/_1$ 65. (Sognefoged C. i Næsby.)

Nr. 1, 5 og 10 ere skolesøgende Disciple, de øvrige Elever.

Nr. 3, 5 og 10 ville underkaste sig Afgangsexamen af lavere Grad.

II Klasse.

1. Kristian Palm Winther, f. $^{14}/_4$ 65. (Skolelærer W. i Kjædeby paa Langeland.)
2. Bertel Klemens Kristian Fuglsang, f. $^{7}/_{10}$ 68. (Fiskeriforp. og Sadelmager F. ved Sorø.)
3. John Edvard Lemmich Knox, f. $^{9}/_9$ 67. (Byskriver K. i Svenborg.)
4. Julius Alfred Aaris, f. $^{20}/_8$ 67. (Kbmd. A. i Sorø.)
5. Ejnar Prip, f. $^{5}/_2$ 68. (Broder til Nr. 12 i IV.)
6. Konrad Mathias Valdemar Kamman, f. $^{25}/_6$ 67. (Boghandler K. i Slagelse.)
7. Lavrits Nikolaj Vilhelm Tolderlund Hansen, f. $^{6}/_7$ 68. (Lærer H. i Sorø.)
8. Johannes Motzfeldt, f. $^{19}/_6$ 66. (Propr. M. til Søgaard.)
9. Holger Petersen Trautner, f. $^{4}/_7$ 68. (Broder til Nr. 18 i III.)
10. Birger Julius Kristian Bang, f. $^{17}/_3$ 67. (Broder til Nr. 2 i III R.)

11. Harald Johan Nyborg, f. $15/1$ 67. (Broder til Nr. 3 i IV R.)
12. Karl Bøgvad Larsen, f. $11/12$ 67. (Gaardejer L. til Marielund paa Langeland.)
13. Iver Krabbe, f. $29/4$ 68. (Byfoged og Borgmester K. i Grenaa.)
14. Harald Valdemar Fiedler, f. $6/6$ 67. (Birkedommer F. i Sterrede.)
15. Ejnar Gunnensen Harboe, f. $13/10$ 67. (Dampmøller, Cand. jur. H. i Skælskør.)
16. Aage Stapf Ibsen, f. $23/6$ 66. (Postmester I. i Faaborg.)
17. Johannes Peter Rasmussen, f. $3/6$ 67. (Gartner R. i Sorø.)
18. Harald Kiellerup, f. $22/12$ 66. (Adjunkt K. i Sorø.)
19. Nikolaj Bernhard Matthiessen, f. $4/10$ 67. (Kbmd. M. i Amerika.)
20. Kristian Voigt, f. $23/5$ 66. (Pastor V. i Rørby.)
21. Johan Herman Krause, f. $17/6$ 67. (Dyrlæge K. i Tersløse.)
22. Holger Hagerup Sørensen, f. $23/12$ 66. (Mejeribestyrelser S. i Kbhvn.)
23. Kristian Frederik Vilhelm Karl Ziebe, f. $3/6$ 67. (Bogholder Z. paa Vridsløselille Forbedringshus.)
24. Ejgil Valdemar Knuth, f. $5/12$ 66. (Postmester, Grev K. i Sorø.)
25. Immanuel Holten. (Afd. Pastor H. i Skullelev.) (Nylig optagen i Skolen.)

Nr. 4, 6, 7, 9, 15, 17, 18, 19, 24 og 25 ere skole-søgende Disciple, de øvrige Elever.)

II Realklasse.

1. Julius Hviid, f. $20/11$ 68. (Kbmd. H i Sorø.)

2. Otto Johannes Lavigne, f. $^{29}/_{10}$ 67. (Afd. Kbmd. L. i Sorø.)
3. Kristian Georg Sofus Adolf Brun Bojesen, f. $^{17}/_3$ 66. (Forpagter B. paa Dybvad i Vendsyssel.)
4. Kristian Emanuel Emil Flor, f. $^{3}/_2$ 66. (Prokurator F. i Sorø.)
5. Sofus Alfred Raahauge, f. $^6/_7$ 66. (Kbmd. R. i Hull i England.)
6. Arnold Draminsky, f. $^{16}/_6$ 65. (Slagter D. i Sorø.)
7. Otto Kristian Haaber Boserup, f. $^{24}/_1$ 65. (Forp. B. paa Jungshoved.)
8. Theodor Hugo Schmedes, f. $^{12}/_7$ 66. (Forpagter S. paa Henriettelund.)
9. Henrik William Erik Wulff, f. $^{19}/_5$ 66. (Tømmermester W. i Kbhvn.)
10. Karl Kristian Vilhelm Rehtvig, f. $^6/_1$ 68. (Slagter R. i Sorø.)
11. Magnus Friederich Philip Struck, f. $^{19}/_6$ 65. (Inspektør S. paa Lille Vrøj ved Kalundborg.)
12. Lavrits Gerhard Fasting, f. $^8/_10$ 65. (Forp. F. paa Bøgebjerg i Fyen.)
13. Valdemar Rye Lassen, f. $^{15}/_{12}$ 66. (Afd. Løjtnant og Mægler L. i Kbhvn.)

Nr. 3, 5, 8, 9 og 11 ere Elever, de øvrige skoles. Disc.

I Klasse.

1. Hans Kristian Gabrielsen, f. $^5/_12$ 66. (Smed G. i Stenstrup.)
2. Johannes Guldbrand Tornøe Erlandsen, f. $^{28}/_{10}$ 67. (Pastor E. i Lyngaa i Jylland.)
3. Hans Peter Olsen, f. $^{17}/_9$ 68. (Gaardejer O. i Pedersborg.)

4. Karl Mathias Appeldorn, f. $^{10}/_4$ 69. (Propr. A. til Løvegaard.)
5. Niels Haslund, f. $^3/_7$ 69. (Afd. Propr. H. til Aggershvile.)
6. Sven Lange, f. $^{22}/_6$ 68. (Lektor L. i Kbhvn.)
7. Hans Karl Martin Colberg, f. $^{13}/_{11}$ 69. (Manufakturhandler C. i Kbhvn.)
8. Karl Johannes Ottesen, f. $^2/_3$ 68. (Materialforvalter O. i Tranekjær paa Langeland.)
9. Sven Stapf Ibsen, f. $^{22}/_6$ 66. (Broder til Nr. 16 i II.)
10. Gustav Adolf Arendrup, f. $^7/_7$ 69. (Broder til Nr. 9 i IV.)
11. Gilbert Hattensen, f. $^{18}/_{11}$ 67. (Broder til Nr. 12 i III.)
12. Viktor Kristian Berg, f. $^{17}/_6$ 66. (Postmester B. i Skælskør.)
13. Holger Halling Aagaard Ibsen, f. $^{20}/_3$ 69. (Overlærer I. i Sorø.)
14. Harald Oppermann, f. $^5/_{11}$ 68. (Broder til Nr. 3 i III.)
15. Frederik Viktor Karl Havemann, f. $^{15}/_8$ 69. (Kjøbmand H. i Rudkjøbing.)
16. Karl Vilhelm Hattensen, f. $^{26}/_{11}$ 66. (Broder til Nr. 4 i V B.)
17. Gustav Gunnar Georg Grüner, f. $^{13}/_8$ 68. (Hofjægmester G. til Ravnstrup, Kjærup og Tersløsegd.)
18. Karl Georg Flemming Lerche, f. $^{26}/_4$ 67. (Grev L. til Birkendegaard.)
19. Thorkel Luplau Møller, f. $^{28}/_7$ 68. (Afd. Adj. M. i Sorø.)
20. Niels Tycho Emil Arevad Jacobsen, f. $^{28}/_7$ 68. (Pastor J. i Kjerteminde.)

21. Viggo Herman Rosted Hanson, f. $^{22}/_{10}$ 68. (Skovrider H. ved Sorø.)
  22. Georg Gustav Ulrich, f. $^{15}/_{10}$ 68. (Forpagter U. paa Kjærup.)
  23. Jon Finsen, f. $^{15}/_{1}$ 68. (Afd. Godsforvalter F. i Sorø.)
  24. Axel Edvard Hansen, f. $^{11}/_{3}$ 68. (Propr. H. til Taagerudsgaard paa Laaland.)
  25. Willy Rudolf Julius Petersen, f. $^{16}/_{7}$ 68. (Grosserer P. i Kbhvn.)
  26. Ole Kosmus Emil Beck, f. $^{15}/_{2}$ 68. (Propr. B. til Juliedal.)
  27. Holger Allese de Fine Bunkeflod, f. $^9/_{12}$ 69. (Broder til Nr. 6 i V A.)
- Nr. 9, 11, 14, 16, 19, 24 og 27 ere Elever, de øvrige skolesøgende Disciple.)

I Realklasse.

1. Frits Kristian Jensenius, f. $^{13}/_{9}$ 67. (Godsforvalter J. paa Rygaard.)
2. Jørgen Mandrup Poulsen Wiggers, f. $^{16}/_{6}$ 69. (Afd. Kjøbmand W. i Pedersborg.)
3. John Ludvig Alfred Rechtvig, f. $^5/_{11}$ 65. (Broder til Nr. 10 i II R.)
4. Axel Vilhelm Petersen, f. $^8/_{3}$ 68. (Broder til Nr. 4 i III R.)
5. Jørgen Avgust Mathias Schmidt, f. $^{29}/_{11}$ 67. (Politiasistent S. i Dalby.)
6. Jørgen Kristian Krossing Christiansen, f. $^{22}/_{12}$ 66. (Gartner C. paa Løvenborg.)
7. Axel Hannibal Jakob Nyborg, f. $^{11}/_{5}$ 68. (Broder til Nr. 3 i IV R. og Nr. 11 i II.)

8. Kristian Anton Rosted Hanson, f. $^{12}/_{12}$ 66. (Broder til Nr. 21 i I.)
9. Frits Filip Karl Allese de Fine Bunkeflod, f. $^{11}/_{12}$ 67. (Broder til Nr. 6 i V A. og Nr. 27 i I.)
10. Jørgen Kristoffer Bang, f. $^{14}/_{11}$ 68. (Brændevinsbrænder B. i Sorø.)
11. Ludvig Peter Kristian Lunge, f. $^{4}/_{3}$ 67. (Jernstøber L. i Sorø.)
12. Viktor Bernhard Olivarius Clausen, f. $^{15}/_{3}$ 69. (Afd. Møller C. i Paarup paa Laaland.)
13. Karl Mikael Rosted Hanson, f. $^{15}/_{5}$ 65. (Broder til Nr. 8 og Nr. 21 i I.)

Nr. 4, 5, 7 og 9 ere Elever, de øvrige skoles. Disc.

Beneficier.

Gratistpladser paa Opdragelsesanstalten have været tildelte 14 Elever, nemlig: N. Godskesen, F. H. Jørgensen, T. Thomsen, N. Sørensen, S. L. K. Nørtoft, T. J. A. de F. Bunkeflod, N. P. Schierbeck, H. F. Zachariassen, H. P. J. Elmquist, K. F. Rosenberg, F. K. Hansen, P. V. Heise, R. Oppermann og A. Jensen.

Ansøgninger om Gratistpladser maa hvert Aar fornyes. De stiles »Til Kongen« og indsendes til Rektor.

Det Müllerske Legat (100 Kroner) har været tillagt følgende Elever: N. H. Godskesen, L. K. F. Lütken, O. N. Møller, H. E. A. Rump, K. H. F. Hattensen, K. F. Rosenberg, H. Lund, V. J. Bülow, H. N. Winther, P. V. Heise, R. Oppermann, N. R. Muus, J. Christensen, K. E. Sylow, H. V. Fiedler, A. S. Ibsen, S. S. Ibsen og 1 senere udgaaet Elev.

Ansøgninger om dette Legat, der kun kan tillægges

Elever, som ere Sønner af kongelige Embedsmænd, maa ligeledes hvert Aar fornyes og forsynes med ny Trangsattest. De stiles til Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet og indsendes til Rektor.

Nedsættelse af 96 Kroner i det aarlige Elevkontingent 400 Kr. er tilstaaet følgende 7 Elever: G. P. E. V. Klingsey, N. R. Muus, K. Hattensen, R. E. Bayer, J. P. Petersen, K. E. Sylow og S. K. A. Thaarup, samt extraordinært til de fra Rønne Skole overflyttede Elever F. Lütken, O. N. Møller, V. Gudme, H. M. Nielsen og A. Andersen.

Fritagelse for at erlægge Skolepenge (96 Kr.) er tilstaaet følgende skolesøgende Disciple: K. Wilster, V. E. L. H. og E. T. J. Müller, J. K. Zinn, A. F. M. Nielsen, A. A. Borges, M. J. og H. P. Trautner, K. E. M. Poulsen, L. N. V. T. Hansen, J. P. Rasmussen, N. B. Mathiesen, O. J. Lavigne, K. K. V. og J. L. A. Rechtvig, V. K. Berg, J. Finsen, N. H. R., K. M. R. og K. A. R. Hanson samt H. K. Gabrielsen fra 1ste Januar 1881; desuden extraordinært til A. F. K. M. Moth, H. Kiellerup og H. H. A. Ibsen som Sønner af Lærere.

Af det særlige Stipendiefond for Sorø, Frederiksborg og Roskilde lærde Skoler har K. Wilster nydt højeste Stipendium (100 Kr.), N. Sørensen og S. L. K. Nørtoft mellemste Stipendium (70 Kr.) og T. J. A. de F. Bunkeflod, H. F. Zachariassen og F. K. Hansen laveste Stipendium (40 Kr.).

Til at nyde Overlærer A. Sibberns Legat for 1880 har Lærerkollegiet udnævnt Stud. med. J. J. Raahauge, dim. 1880.

Forskjellige Efterretninger.

Bibliotheket

er i Aaret 1880 blevet forøget med 290 Bind og udgør nu 36,958 Bind. Af Doubletter er intet afhændet. Restbeholdningen for det tidligere solgte er 29 Kr. 88 Øre. Udlaan og det specielle Tilsyn er overdraget til Overlærer Bang.

Den naturhistoriske Samling

er i dette Skoleaar forøget med følgende Gjenstande:

A. Den zoologiske Afdeling:

Pattedyr.

Cervus Elaphus. Kronhjort. Ufuldstændig venstre Tak.
Equus caballus. Hest. Tænder fra en Mose i Hylstrup. Givne af Amtmand E. Vedel.

Fugle.

Strigops habroptilis. Uglepapegøje. Ny Zeeland.
Apteryx Owenii. Kiew. —
Sarcoramphus papa. Kongegrib. Brasilien.

Padder.

En Samling Frø- og Tudseunger paa forskjelligt Udviklingstrin, given af Disc. O. Mandrup Poulsen.

Fisk.

Gadus Morrhua. Torsk. Skellet.
Pleuronectes Flesus. Skrubbe. Vrangflynder. Kattegat.
— — — Dobbeltflynder. —
— — — Begyndende at
blive hvid paa Ryggen. —
Solea vulgaris. Tunge. —

Abramis Brama.	Brasen.	Given af Elev A. Bayer.	Sorø Sø.
Leuciscus Rutilus.	Skalle.	Given af Elev Chr. Hattensen.	Sorø Sø.
Clupea Harengus.	Sild.	Given af Elev Elmquist.	Store Bælt.
—	—	Han og Hun.	Kjøge Bugt.
—	Sprattus.	Brisling.	—
—	Schoneveldii.	Hvassild.	—
Petromyzon marinus.	Havlampret.		Kattegat.

Insekter.

En mindre Samling af Insekter til Brug ved Undervisningen.

Krebsdyr.

Nephrops Norvegicus.	Bogstavhummer.	Given af Disc.	M. Trautner.	Frederikshavn.
Hyas araneus.	Sandkrabbe.	—	—	—

Fighude.

Oreaster gigas. Søstjerne. Given af fhv. Disc. Helge Vedel. Vestindien.

Koraldyr.

Halomitra pileus.	} Givne af Skibsfører Hartmann.	} Marschall- øerne.
Hylaster elegans.		

B. Den mineralogiske Afdeling.

- Et Stykke Kalksten med Skurestriber. Nedre Grindewaldgletscher. Givet af Professor Johnstrup.
- Et Stykke Konglomerat med tertiære Forsteninger. Givet af Elev Henrik Winther. Gimlinge.
- Et Stykke Lave. Givet af Elev Bülow. Lønstrup.

Oldsagsamlingen.

- En Øxehammer af Graasten, hvori der
er begyndt at bore Skafthul paa
begge Sider. } Givne af Ele-
verne A. og H.
Nyborg.
- En Celt af Bronze.
- En Hammer af Grønsten, given af Disc. V. Rechtvig.
- En Kile af Grønsten. }
En sleben Hulmejsel. } Givne af Elev K. B. Larsen.
En Lansespids. }
En stor Ravperle. }
- En stor Slibesten for Flintkiler. } Givne af Elev
En Hvæssesten. } Mackeprang.
- Tre smaa Kanonkugler, fundne paa Ribe Slotsruin.
Givne af Skovrider Guldberg.

Discipelbibliotheket.

Følgende Bøger ere tilkomne:

- Bungener: Fra Ludvig den 15des Tid. I—III.
- Rosing: En Romantiker.
- Grundtvig: Poetiske Skrifter. 1—2.
- Marryat: XIII, 1. og 2.; XIV.
- Smiles: Sparsommelighed.
- Plutark I.
- Schoener: Den sidste Hortensier.
- Bætzmann: Norge.
- Etlar: Salomon Baadsmand.
- Cooper: Prairien.
- Reid: Skalpjægerne.
- Topelius: Feltlægens Historier. 3.
- Daae og Drolsum: Illustreret Verdenshistorie. 6.
- Lie, J.: Rutland.
- Grabows Kat.

Hostrup: Eva.

Ewald: Anna Hardenberg.

Adjunkt Wørmer og Elev Bayer have bestyret Samlingen.

Festligheder.

I Slutningen af forrige Skoleaar foretoges den 19de Juni den sædvanlige Kjøretur, der denne Gang gik til Holsteinborg.

I dette Skoleaar have følg. Festligheder fundet Sted :

Den 26de September Cricketkamp mellem Eleverne indbyrdes og derpaa følgende Dans.

Den 19de December Komodie af Elever med paafølgende Dans.

Fastelavnsmandag den 28de Februar Dans.

Den 29de Maj Koncert af Elever med paafølg. Dans.

Paa Grund af Dødsfaldene i den kongelige Familie bortfaldt i Aar Ballet paa Hs. Maj. Kongens Fødselsdag, hvorimod der gaves Elevernes Middagsbord et festligere Præg ved samtlige Læreres Nærværelse.

Den 7de Oktober 1880 inspiceredes Gymnastikken af Gymnastikinspektøren, Kammerherre, Oberst Wegener, og den 17de Maj 1881 Sangundervisningen af Sanginspektøren, Kantor Sanne.

De aarlige Examina

holdes i Aar i følgende Orden:

Onsdag den 15de Juni.

Kl. 8.	VI *)	}	Dansk Stil	Kl. 4.	VI s.	}	Fransk Stil.
	V		(bekj. Stof.)		V s.		
	IV	}	Dansk Stil.		VI m.	}	Beregnings-
	IV R.				V m.		opgave.
					IV	}	Geom. Opg.
					IV R.		

Torsdag den 16de Juni.

Kl. 8.	VI s.	}	Lat. Version.	Kl. 4.	VI	}	Dansk Stil.
	V s.				V		(fri Opg.)
	VI m.	}	Geom. Opg.		IV.	}	Lat. Stil.
	V m.				IV R.		Tysk Stil.
	IV	}	Arithm. Opg.			}	
	IV R.						

Fredag den 17de Juni.

Kl. 8.	VI m.	}	Projektions-	Kl. 4.	VI m.	}	Arithmetisk
	V m.		tegning.		V m.		Opgave.

Tirsdag den 23de Juni.

Kl. 4. IV a. og IV R. Naturhistorie.

Onsdag den 29de Juni.

Kl. 8. IV b. Naturhistorie.

Torsdag den 30te Juni.

Kl. 8.	VI Fransk.	}		Kl. 4.	IV a.	}	Tysk.
					IV R.		

Fredag den 1ste Juli.

Kl. 8.	VI Engelsk.	}		Kl. 4.	IV b. Tysk.	}	

Lørdag den 2den Juli.

Kl. 8.	III, III R, II, II R, I, I R.	}	Mathematiske og Regne-	Kl. 3.	III, II Lat. Stil.	}	
	opgaver.				III R. a., II R. Tysk Stil.		
					III R. b. Dansk Stil, fri Opg.		

Mandag den 4de Juli.

Kl. 8. III, III R., II, II R., I, I R. Dansk Stil.

*) Ved Klassetallet betegner m den matematisk-naturvidenskabelige, s. den sproglig-historiske Afdeling.

Tirsdag den 5te Juli.

Kl. 8. V s. Græsk. V m. Naturlære. III Naturhistorie. I Historie. 10. III R. b. Dansk. II R. Tysk. I R. Religion.	Kl. 3. IV s. Græsk. III R. a. Naturlære. II Geografi. 5. VI Oldnordisk.
---	--

Onsdag den 6te Juli.

Kl. 8. V Oldnordisk. IV R. Engelsk. IV b. Matematik. I Tysk. 10. VI Historie. III Fransk.	Kl. 3. III R. Tysk. II Latin. II R. Arithmetik. I R. Engelsk. 4. VI m. Matematik. 5. IV a. Latin.
--	--

Torsdag den 7de Juli.

Kl. 8. VI s. Latin. VI m. Naturlære. V Fransk. III s. Græsk. I R. Geografi. 11. III m. Naturlære. 12. VI s. Græsk.	Kl. 3. III R. Geografi. II Tysk. II R. Geometri. I Fransk. 4. IV b. Latin. IV a. } Matematik. IV R. }
--	---

Fredag den 8de Juli.

Kl. 7 ¹ / ₂ . VI s. Naturlære. 8. III R. Historie. II R. Naturhistorie. I Latin. 9. IV m. } Naturlære. IV R. } 10. II Religion II R. Geografi.	Kl. 3. V Historie. III Geografi. II Arithmetik. I R. Historie. I Religion.
---	--

Lørdag den 9de Juli.

Kl. 8. IV } Historie. IV R. } II Naturhistorie. I Matematik. 10. V. Latin. III Tysk. III R Fransk. II R. Historie.	Kl. 3. III R. Naturhistorie. II Fransk. II R. Religion. I R. Matematik.
---	--

Mandag den 11te Juli.

Kl. 9. Prøve med de ny ind- meldte.	Kl. 3. III Historie. I R. a. Fransk. 4 1/2. I R. b. Dansk.
--	--

Tirsdag den 12te Juli.

Kl. 8. V s. Naturlære. V m. Matematik. IV IV R. } Geografi. I Naturhistorie.	Kl. 3. III Geometri. III R. Arithmetik. II Historie. II R. Engelsk. I R. Naturhistorie.
10. III Arithmetik. III R. a. Engelsk. II R. Geografi.	

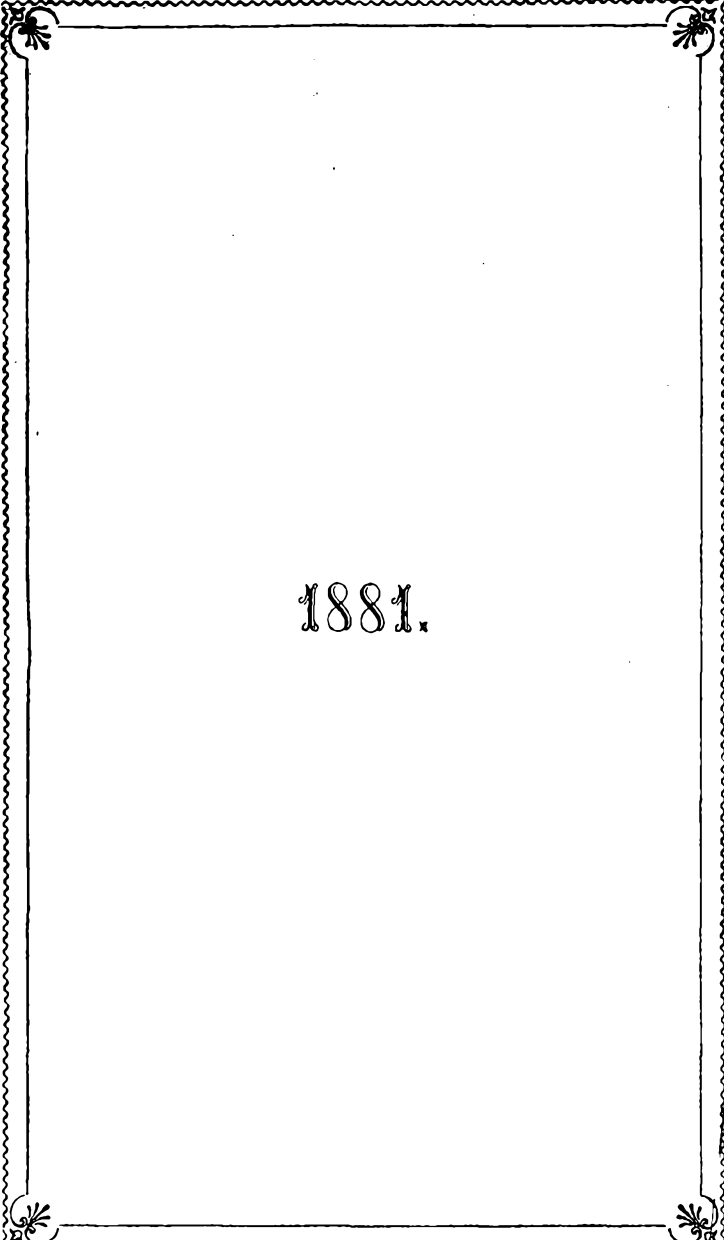
Onsdag den 13de Juli.

Kl. 8. IV R. } IV } Fransk. III Latin. II R. a. Fransk.	Kl. 3. V Engelsk. II Geometri. I Geografi. I R. Tysk.
10. III R. Geometri. II R. b. Dansk.	

Torsdagen den 14de Juli Kl. 3 foretages Omflytningen. De ny til Skolen indmeldte Disciple prøves Mandagen den 11te Juli fra Kl. 9 Form. Mandagen den 15de Avgust Kl. 9 Form. begynder Undervisningen atter efter Sommerferien.

Til at overvære de mundtlige Prøver indbydes de af Disciplenes Fædre eller Værger samt alle andre Velyndere af Skolen, som dertil maatte have Lejlighed.

1881.